

AUXILIANTE SUMMO NUMINE
Specimen Inaugurale Theologicum
 DE

THEOLOGIA DÆMONUM

EX DECRETO

VENERANDI THEOLOGORUM ORDINIS
 IN ALMA HAC ROSTOCHIENSI

PRÆSIDE

RECTORE Ejusdem Magnifico

VIRO Summè Reverendo atq; Generosissimo

DN. ALBERTO JOACH.

DE KRAKEVITZ,

SS Theologiæ Doctore & Professore Publico Celebratissimo,
 Consist. Ducalis Consiliario Gravissimo, & Districtus Meclen-
 burgici Superintendente Vigilantissimo, Meritissimo

Patrono atq; Promotore suo summo opere colendo

Pro impetrandis Summis in THEOLOGIA
 HONORIBUS ATQVE PRIVILEGIIS

Placido Eruditorum Examine die XV. Aug. A.D.H. MDCCXV. H.L.Q.C.

Submittit

M. FRIDEM. ANDR. ZULICH. JEN.

ROSTOCH, Typis JOH. WEPPLINGII, SERENISS. PRINC.
 & ACAD. Typogr.

THEOLOGICAL

THEOLOGICAL

THEOLOGICAL

THEOLOGICAL

THEOLOGICAL

SERENISSIMO PRINCIPI
AC DOMINO
DN. G V I L I E L M O
H E N R I C O ,
D U C I S A X O N I Æ , J U L I A C I ,
C L I V I Æ , M O N T I U M , A N G R I Æ
ET WESTPHALIÆ, LANDGRAVIO THURINGiÆ, MAR-
CHIONI MISNIÆ, COMITI PRINCIPI HENNEBER-
GÆ, COMITI MARCÆ AC RAVENSBERGÆ,
SAYNÆ ET WITTGENSTEINII, DYNASTÆ
RAVENSTEINII,
*FULCRO SERENISSIMÆ STIRPIS
SAXO-ISENACENSIS*
PRINCIPI DITIONUM ATQVE VIRTUTUM PA-
TERNARUM HÆREDI
RECTORI ACADEMIÆ IN PATRIA
MEA MAGNIFICENTISSIMO
PRINCIPI Atq; DOMINO
MEO CLEMENTISSIMO

SPECIMEN HOC INAUGURALE

HUMILLIME CONSECRO ET SUBJICIO.

SERENISSIME PRINCEPS
DOMINE CLEMENTISSIME

AD SUMMOS *accedere* PROCERES *cum*
quisque merito vereatur, ambitiosæ te-
meritatis videri posset, cum non ita pridem
SERENISSIMUM SERENITATIS TUÆ
PARENTEM *adire ausus fuerim, quod ad TE*
CLEMENTISSIME PRINCEPS! *pari nunc*
confidentia recurram. Fulgor Numinum
terrestrium, non minus ac solis lumen ocu-
los mortalium, abstertere potest audacius ap-
propinquaturos. Hic vero certe est quod præ-
dicem junctam in SERENISSIMIS patriæ
meæ PROCERIBUS Majestati Clementiam,
quæ gratiosissime advocat etiam & obligat
animos ob humilitatem suam à splendore fu-
gitu-

gituros. Me ipsum quo indigniorem, eo illustri-
us hujus Clementiae exemplum sisto. Ex TUA,
SERENISSIME DOMINE! perpetuo Cle-
mentissima in meos atque me quoque propensi-
one est, quod jam hasce paginas ad TUAE SE-
RENITATIS pedes possim submittere. Sub TUO
inprimis, MAGNIFICENTISSIME illustris
in Patria mea academiae RECTOR! auspica-
tissimo imperio cum per tot annos tyrocinia
posuerim: ad TUAM solummodo SERENI-
TATEM referendum erat inauguraturum al-
tioribus specimen. Quod cum stipatum sit te-
stimonio, non domestico, sed extra patriam
collato: Virorum sincera pietate, doctrina
vera, suisque de Ecclesia meritis undiqua-
que etiam probatorum: tanto benignius il-
lud suscipies. Ipsa nempe solita TUA SE-
RENISSIME PRINCEPS! in me non meri-
tum CLEMENTIA gratiose suscipiendo hasce
paginas inaugurales, earum levitatem TIBI-
met pensabit. Si quod ex me accedere posset
pondus, vorum id esset amplissimi devotae men-
tis affectus: ut SUPREMUM O. M. NU-
MEN hanc Patriae meae diutissime concedat
feli-

*felicitatem, ut sub TUA non minus, CEL-
SISSIME PRINCEPS, quam SERENIS-
SIMI PARENTIS Tui Gratosissima umbra
floreat. Cœlitus hinc Te quoque, COLU-
MEN INCLYTISSIMÆ DOMUS ISENA-
CENSIS! porro servet, stabiliat, augeat,
ac omnigenâ, quæ regimen Academicum &
Politicum, quæ omnia cœpta ac consilia, quæ
omnia quæ Divinum Pectus TUUM optat, be-
nedictione ditet. Abs TUA vero SERENI-
TATE non cessantem Clementiam mihi quo-
que promitto & humillime expeto*

SERENITATIS TUÆ

*In Alma Rostochiensî
Ipsîs Kalendis Augusti*

A. D. H.

M DCC XV.

*Subiectissimo ac devotissimo
servo*

*Fridemann Andreæ Zulick
Jenens.*

PRÆFATIO.

Va supra nos, nihil ad nos, non omni-
no male quondā astrognosia præ-
ferens morum emendationem,
paganus dixit Socrates. At mul-
to forte rectius Christianus dice-
re poterit: *Quæ infra nos, nihil ad*
nos. Quippe cujus cor & animus,
relictis & conculcatis inferiori-

bus, sursum feruntur: qui superna sapit, & quærit,
illic existentia, ubi Christus est sedens ad dextram Col. III, 2, 1.

DEI. Et profecto etiam *quæ circa nos, nihil ad nos,*
quorum non est ea sapere quæ in terris sunt: quorum Col. III, 2.
conversatio & negotiatio est in cœlis. Cumque Pau- Phil. III, 20.

lus de iis qui extra ecclesiam sunt, extra regnum cœ-
lorum vagantur, dicat: *Quid ad me etiam extraneos* 1 Cor. V, 12.

judicare? Quid quæso ad nos judicare, curare, con-
siderare in extimis tenebris constitutos, catenis tene-
brarum ad tartara detrusos? Verum tamen quis est,
quem lateat, eam esse hominum etiam Christo addi-
ctorum miseriam, ex quo semel primus humani ge-
neris parens Satanæ fraudes in se incaute admisit, ut,
quamdiu mortalem hanc vitam vivimus, multo jam
magis Satanæ fraudibus simus expositi? Quantum-

cunque sanctâ mentis elatione caput inter sidera ge-
staverimus, quamdiu tamen pedibus terram adhuc
tetigerimus, h. e. ut Paulina phrasi rursus utar, quam-
diu ex mundo non exiverimus, quoad terrenæ hujus, 1 Cor. V, 10.
domus nostræ tabernaculum dissolutum non fuerit: 2 Cor. V,

nunquam non & ea quæ circa nos, & ea quæ infra nos
sunt, nos ad se trahere tentant, & à supernis abstra-

here. Quinimo *lucta nobis* semper est non modo ad Eph. VI,

versus carnem & sanguinem, sed etiam *adversus im-*
peria, & potestates, & mundipotentes ipsarum illarum tene-
brarum seculi hujus. qui adeo etiam in cælos nobiscum

adscendunt, quo nostros elevavimus animos, ut sal-
lant certius, miscentes se spiritualibus cœptis, ausis,
institutis nostris, tanquam & ipsi *spiritualia malignita-
tis in cœlestibus* existentes, τὸ πᾶμα πικρὰ τῆς πορνείας ἐν
τοῖς ἐκκελεύουσιν. Nimirum cum DEUS hominem crea-
verit, & lapsum restituerit, ut laudaret ipsum atque
celebraret; perpetuam ei istud etiam adversus com-
munes hostes faciendi voluit existere occasionem.
In faciem enim saltim, aut coram amicis aliquem lau-
dare, vulgare est; adversus inimicos autem atque ho-
stes virtutes alicujus & egregia facta confiteri ac ce-
lebrare, istud demum sinceri & generosi est pectoris.
Quantum libet igitur nihil ad nos pertineant & quæ
circa nos & quæ infra nos, ut ea quæramus, ut iis
studeamus, ut ea sapiamus, ut ipsis juvemur: cum ta-
men illa nos nostramque salutem eousque affecten-
tur, utique nos nostraque attinet cavere illa, repelle-
re, & ut hoc eò felicius præstemus, ea noscere. Cera-
te felicior tibi lucta erit, ubi adversarii habitum, vi-
res & artes noveris. Omnium vero maxime inter-
est acerrimi nostri & astutissimi hostis fraudes atque
technas perspectas habere, quibus nos nunquam ces-
sat seducere, quo minus creatorem, redemptorem & re-
paratorē nostrum verbis factisq; referamus & celebre-
mus. Earumq; dubio procul nocentissimæ sunt, quæ
dum veritatis & sanctitatis speciē fulgent, minus vitan-
tur. Ita enim in *lucis Angelum se transformans* satanas cœ-
lum quasi adscendit. Ita ἐν τοῖς ἐκκελεύουσιν in rebus re-
gnum cœlorum spectantibus, doctrina salutari, Divi-
nis veritatibus, virtutibus speciosissimis & vita irre-
prehensibili insurgunt adversus nos τὰ πικρὰ τῆς
πορνείας. Ita in ipso DEI agro zizania serit adversari-
us, triticum adeo mentientia, ut ante messis tempus
dignosci omnia ac separari nequeant. Quæ confide-
rantes perspicimus utique ad nos omnes pertinere
nec

2 Cor. XI,
14. Eph.
VI 12.

Math. XIII,
29. 1.

nec unquam temnendum esse, quod ad penitus noscendum adversarium tam malignum impenditur, sacrum studium. Neque hanc quoque supervacuum idcirca quispiam arbitrabitur operam, locatam huic DE THEOLOGIA DÆMONUM materiæ, quam prudenti consilio VENERANDA FACULTAS THEOLOGICA ad exercitationem, sive more, pro impetrandâ in Theologicis docendi ac disputandi Licentiâ publice proponendam, petenti mihi suggessit. Si unquam, certe his postremis temporibus conducet diaboli in cœlestibus facultatem & malignitatem pernoscere, quibus vel maxime, teste Apostolo, ex claro Spiritus Sancti oraculo, attenditur doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi falsiloquorum, quibus tot inter sanctioris scientiæ doctores dissidia, nunc omnem diabolo veritatis cognitionem derogant; nunc eam, quam DEUS O. M. impiis hominibus ad procurandam salutem illorum concedit, notitiam diabolicam dicunt; nunc ipsam veræ doctrinæ haud postremam partem doctrinam dæmoniorum & noxium patris mendaciorum dogma appellant; nunc salvificam etiam veritatis cognitionem diabolis concedunt. De his igitur ut rectiora nobis constent & confirmentur, Benignissimi NUMINIS auxilium mihi precatus, demandatam materiam, ea qua fieri potest brevitate, sic tractare aggressus sum, ut ante omnia pateat, num deur quædam dæmonum Theologia? ubi vero de eo comper-
tum fuerit, quod detur, dein elucescat: undenam fuerint eam consecuti, & qualis tum in se, tum ratione ipsorummet malignorum spirituum, tum in comparatione ad alios existat. Faxit ille, qui Satanam conculcat sub pedes nostros, Unitrinus DEUS, ut ita hæc noscamus, ut sedulo fraudes maligni cavere discamus, nec unquam quæ infra nos, ad nos quidquam censeamus pertinere! Per JESUM CHRISTUM Redemptorem nostrum! Amen.

Tim. IV,
1, 2.

JOVA JUVA!
DE
**THEOLOGIA
DAEMONUM**

SPECIMEN INAUGURALE THEOLOGICVM

§. I.

*Theologia
quid?*

THEOLOGICÆ vocabulum à genti-
libus acceptum, Ecclesiæ usu vero san-
ctificatum, vi originis suæ notare
λόγον τοῦ θεοῦ, sive De DEO ser-
mocinationem aut ratiocinationem, uti
Ἀστρολογία de astris, Ἀνθρωπολογία de
homine, Φυσιολογία de natura, & alia
id genus nomina de aliis rebus mentis
rationalis operas: id in vulgus notum

est. Idem vocabulum num semper ita λόγον τοῦ θεοῦ notet, ut
res eo signata non tantum τοῦ θεοῦ occupata, sed & à DEO
profecta & ad DEUM reducens intelligenda sit, etymi saltem ratio
non svadet. Ex usu vero communi in sua acceptum amplitudine
notabit *Habitus Potentia rationalis docendi, confirmandi ac defen-*
dendi ea, quæ de DEO, ejus essentia, operibus, ac voluntate ipsi
quomodocunque cognita existunt.

§. II.

*Dæmones
quid?*

DÆMONES à Δαίμο *luceo, ardeo, disco*, vel à Δαίμων *scio di-*
ctos esse communissima est sententia, licet Eusebius (a) à δαίμων
timeo vel terreo nuncupatos malit. Pythagoræa Philosophia, no-
tante Hierocle, (b) humanas animas veritate & virtute exornatas
appellat δαίμονας, ὡς δαήμονας καὶ ἐπιστήμονας tanquam peritas
& scientes. Alias profanis scriptoribus communissime notat me-
dias inter DEUM & hominem naturas, gentibus religiose cultas,
Deorum etiam nomine honoratas. Scripturæ vero usu nunquam
nisi malignos notat Spiritus, genios apostatas, & angelos ob non ser-
vatam originem ad tartara detrosos. Unde recte Augustinus (c)

per

per sanam doctrinam, inquit, quæ humanis rebus illuxit, omnes vel pene omnes demonum nomen exhorrent. Et sic fere penes Christianos scriptores veteres ac recentiores perinde est, *dæmones* an *cacodæmones* dicant. Apud nos, ait Eusebius, (d) nomina ista *dæmonis* & *dæmonii* semper male sonant, neque ullum bonum *dæmonem* nostra dicunt Scriptura. Uti vero S Scriptura ipsamet eos appellat *Spiritus*, ita nulla cogit necessitas, ut corpore ipsos quantumcunque tenuissimo, sive aëreo sive æthereo, induamus, licet hoc, præter scriptores nonnullos recentiores, quamplurimi faciant antiquorum ecclesiæ Patrum. Diversa tamen *dæmoniorum* esse genera & ordines diversos, itidem ex sacro Codice manifestum est. Licet enim ejus distinctionis quam Proclus (e) affert, quod quædam *dæmonum* genera sint λογικά πόνως, quædam αλογα πόνως, quædam μετὰ ζῷον, scriptura fundamentum non suggerat: non ea tamen æque ignorat discrimen, quod Patres plerumque observant, inter *Diabolum* & *dæmones*, distinguens quippe †) *diabolum* & *angelos* ejus. Illum etiam ††) Beelzebub seu Beelzebul *muscarum* seu *stercoris* dominum, *) *Satanam*, **) *Belial* five *nequam*, †) *Deum* *hujus mundi*, ††) *Draconem*: hos *) *volucres cæli*, **) *imperia, potestates, mundi potentes, spiritus* alia *malitia in cælestibus*, †) *potestatem tenebrarum* & aliis nominibus appellat. Nec repugnante scriptura quoque diversa *dæmonum* studia, negotia & quasi officia statuuntur. Equidem an locus Eph. II, 2 id innuat, quod Irenæus f) elicit: *diabolus*, dicens, est unus ex angelis his, qui super spiritum aëris præpositi sunt, quemadmodum Paulus in ea, quæ est ad Ephesios, revelavit, asserere nollem. Neque fundamentum patet descriptionis diaboli, quam Epiphanius g) tradit, diabolum nempe esse πῶμα πῶς ἵν' ὕλην ἔχον ἀ DEO procreatum, cum quam maxime circa animas & circa cælestia occupentur illa nequitie spiritualia. Non male vero apud Cassianum h) Abbas Serenus unicuique vitio certos *Spiritus* incubare dicit, & alios quidem immunditiis ac libidinum sordibus oblectari, alios blasphemis, alios ira furoribusque peculiariis imminere, alios pasci tristitia, alios πνεύματι superbiaque mulceri, & unumquemque illud vitium humanis cordibus inferere, quo ipse gaudet. Hinc idem diversa nomina aërearum potestatum esse dicit, ut dicantur fauni, incubi, bacucei, spiritus mendaces, spiritus fornicationis, nocturni, diurni ac

Eph. II, 2.
Luc. XI, 24.
26.

†) Matth. XXV, 41.
††) c. X, 25.
XII, 24.

*) Matth. IV, 10.

**) 2 Cor. VI, 15. Deut. XIII, 13.

†) 2 Cor. IV, 4. Joh XIV, 30.

††) Apoc. XII, 7.
*) Job. XXIX, 21.

**) Eph. V, 12.

†) Col. I, 23

meridiani daemones, onocentauri, pilos, sirena, lamia, mela, struthiones, ericii, aspis, basiliscus, leo, draco, scorpius, princeps mundi huius, rector harum tenebrarum. Quamvis autem ex diversis istis agnominibus daemonum, diversa eorum genera ac studia, non inepte colligantur, negandum tamen non est tum scriptores Christianos complures, tum ipsa quoque sacra Biblia earum plures promiscue tribuere omnibus illis spiritibus peccatoribus, non servato suo principio & relicto suo domicilio in iudicium magnæ diei æternis vinculis sub caligine asservatis.

- a) *De Prapan. Evangel. L. V. c. 3.* Posidonio placitam Etymologiam notavit *Macrobius Saturnal. I. 23.* b) *In Aurea Carmina v. 3. p. m. 45.* Hesiode eandem sententiam Plato tribuit, conf. *Lud. Vives ad Augustin. de C. D. IX, 11.* c) *De Civ. DEI L. II. c. 14. sic & L. IX. c. 19.* Equidem mavult *Histoire Critique de la Rep. des Lett. T. II. p. 246.* locum Paulinum 1 Cor. X, 20. exponi de *Diis gentium* quam de *diabolis*. Uti vero Cl. *Editeri* lobens concessero gentes daemones deos suos appellasse, non tamen negabit inde Paulum daemones illos malos spiritus statuisse, cum etiam v. 19. ab iis *idola* s. *deastros* probe distingvat. Neq; loca quæ *Knatchbull* in 1. Tim. IV, 1 allegat ex LXX. Interpp. negant, illos quoque *dæmonia* pro *idolis* ponendo *diabolos* significasse. d) *De Prapan. Evang. L. IV. c. 3.* e) *Ad Hesiodum.* f) *Advers. hæreses L. V. c. 24* g) *Hæresi LXIV p. 544.* conf. *Athenagoras in Legatione pro Christianis.* h) *Collatione Patrum VII. c. 17.*

§. III.

Theologia da-
monum he-
monymia.

Qualiscunque vero malignorum istorum Spirituum diversitas, ipsos Theologicæ etiam, cuicunque notitiæ sive aptos sive studiosos sive ea instructos magis aliis alios facile ostendit. Triplici autem potissimum ratione THEOLOGIA DEMONUM dici potest. Aut enim denotat peculiarissimam diabolo & angelis ejus scientiam de DEO & rebus Divinis, quam ii ex propriis suis fingunt. Quam, cum quæ ex propriis loquuntur, mendacium existant, *falsam, κακίαν ἐδιδάκτον & ἀυτοδιδάκτον, ἀνθεολογίαν*, & fecundam omnis *ἀθεολογίας matrem* ex rei veritate appellat Celeb. Danus, Sev. *Lintrupius* (a). Aut signat veram illorum scientiam de DEO rebusque Divinis ipsosmet daemones attingentibus & attinentibus, forinsecus ipsis quomodocunque advenientem. Aut denique notat DEI Divinarumque rerum ad hominem ejusq; salutem spectantium sive mysterium Gratia scientiam, quatenus ea in diabolis reperitur aut existe-

reposit.

re possit. De Theologia Dæmonum in prima acceptione agere, infiniti res laboris esset, cum, uti veritas una est atque simplex, ita infinitiformis existat pravitas ac mendacium. At ut mendacium dignoscas, non necesse est callere antea mendacium, sed sufficit veritatem una & fallacem mendacis animum ac hypocrisin perspectam habere. De dæmonum ergo Theologia isthoc sensu sermo nobis nunc non existit. Notitia articulorum doctrinæ Divinæ dæmones ipsos attinentium, vg. de DEO justo iudice, de Creatione, de angelis bonis iis resistentibus, de imagine DEI amissa, de homine seducto, de ipsorummet defectione, de Christo vindice, de morte, de extremo iudicio &c. nec ipsa quidem negari poterit dæmonibus, ob rerum ipsarum naturam ac ipsam DEI iustitiam: magis tamen in nostram cadet considerationem. Maxime autem nobis de Theologia dæmonum acturis ob oculos versatur scientia articulorum Divinæ ac hominibus ad salutem ipsorum revelatæ doctrinæ. Quorum numquæ, & qualis, ac undenam accepta competat dæmonibus notitia, id ipsum est de quo deinceps sumus acturi.

a) *Lineament. Protheor. Theol. §. 6.*

§. IV.

Existere enim dæmones sive diabolos, eosque suis etiam nos *Eam cognoscendi principia,* attingere operationibus, non est ut fusius nunc probemus, & in ipso exercitationis progressu magis id atque magis firmatur. Nos scire enim Divina, credere, eloqui, mendaciisque prætexere ipsos, si argumentis irrefragabilibus probari poterit, existere eos etiam & operari unâ probabitur. Ex iisdem enim argumentis, quibus ipsa diaboli existentia nobis innotescit, etiam de illius Theologia nobis constare poterit; nimirum ex *Scriptura revelatione, & ex varia experientia,* qua Dæmones varia forma comparentes visi & auditi, cum hominibus locuti, pacti, converlati sunt, qua per oracula se prodiderunt, qua deprehensi sunt divina imitari perpetuâ ferè *γεννηλίας*, qua per homines tum corporaliter tum spiritualiter obsessos, hæreticos inprimis, se manifestarunt, qua vel maxime pii homines tentatoris ignea tela, spiritualis malitiæ in coelestibus, spiritus malignissimi potestatem satis arguentia, quotidie sentiunt. Solius tamen Scripturæ Sacræ infallibilis hic etiam est auctoritas, ejusque effatis omnis experientia est subordinanda ad eaque dijudicanda. Sicut ipsa Scriptura testis est.

†) Gen. III, 1. est diabolus per *) apparitiones ac conversationes, per ††) sagas,
 Matth. IV, *) oracula pythonum, **) obsessos, †) pseudoprophetas & hæ-
 reticos, & per ††) plorum tentationes suggestionesq; varias se ma-
 nifestare. Humanæ vero rationis *conjectura*, non nisi fundamen-
 tis illis nixa, in quibusdam saltem suppeditare poterit de Dæmonum
 Theologia notitiam diductiorem.
 **) Match. VIII, 28. sq. †) I. Reg. XXII, 23. f. I. Tim IV, 1. ††) Luc. XXI, 31. Ephes. VI, 11. f.

§. V.

QVOD SIT
Theologia da-
monum.

NUM DETUR ergo Theologia Dæmonum eo quo diximus sensu
 accepta, ut certiores reddamur, per singulos Divinæ & hominibus
 salutaris doctrinæ articulos dispiciendum erit, quamnam eorum no-
 titiam Scriptura S. Dæmonibus tribuat, experientia quæcunque ipsos
 habere testetur, & his nixa quandoq; comprobet atque edisserat sanæ
 rationis *conjectura*. §. VI.

De S. Scriptu-
 ra.

†) Gen. III, 2.

††) Match.
 IV, 6. Luc.
 IV, 10.

*) I. Sam.
 XXVIII, 17.

VERBI DEI *scripti* æque ac *non scripti* notitiam, teste Scri-
 ptura, diabolus in primis prodidit tum in primæ matris seductione,
 tum in secundi Adami tentatione a). Ad illam dicebat: †) *Sicc-
 ze, quoniam DEVS DIXIT, non comedetis de omni arbore horti?* Ad
 hunc: ††) *SCRIPTUM EST, quod angelis suis precipiet de te.* Qui-
 bus ipsis quoque auctoritatem Verbi Divini & vim constituendi scien-
 dorum atque agendorum normam se agnoscere testatus est, quam
 Eva extenuare, & qua literæ tenaciorem Christum irretire lategit.
 Sic, teste eadem Scriptura, se Divinorum Samuelis vaticiniorum
 non ignarum prodidit cum personam ejus induisset, *) dicens:
fecit sibi Dominus quemadmodum locutus est ME MINISTRO ac scri-
ptore. Neque dubium, nosse ipsum, ea omnia, quæ in Scriptura
 S. habemus revelata, DEI verbum esse, & minus de eorum verita-
 te igitur dubitare quam homines. Quam igitur idem Eloqviorum
 Divinorum hostis eorundem ostentavit scientiam in obsessis, pytho-
 nibus, conversationibus atque apparitionibus variis, prolixior est o-
 mnium seculorum experientia, quam quæ uno volumine, nedum
 brevi paragrapho enarrari queat. Nam ut vere ait loquens de *Seven-*
ensibus singulari spiritu latis (dicta sacrarum literarum dextre etiam
 & large recitantibus, cum eam multi nec legerint unquam nec legere
 potuerint) meritiss Berolinensis Ecclesiæ Præpositus J. Porstius b), illa
 est dulce canens aucupis fistula, qua allectis dein ex proprio penu-
 cades,

caedes, homicidia, adde errores & mendacia, loquitur. Esse vero doctrinam de Verbo DEI, hodie non nisi S. Scripturâ comprehenso, inter articulos *Damones* propius attinentes, & revelatum illud ita ideò quoque esse, ut nosceret diabolus, videri posset exinde, quod Salvator ipse tentatorem statim ac toties ad Scripturam remittat, tanquam commune principium, cum alia ratione ipsum arcere potuisset. Saltem ita censuisse diabolum, se quoque Scripturæ promissiones attinere, Epiphanius c) Justinum secutus statuere videtur. Verum re curatius pensitata, ex illo facto, nobis quoque literam esse curatissime servandam docturo, amplius quid colligi nequit, quam quod noverit JESVS perspectum esse diabolo, hominibus extra præscriptos à Verbo DEI limites non esse procedendum. Quare bene Origenes: d) *Vnde tibi diabole hoc scire quod ista scripta sunt? num legisti prophetas vel divina eloquia cognovisti? Legisti non ut ipse ex lectione sanctorum melior fieres, sed ut simplicitate eos, qui amici sunt literæ, interficias. Scis, quia si de aliis ei voluminibus loqui volueris, non decipies, neque habere poterunt auctoritatem assertiones tue.* Novit nempe S. literas diabolus non tanquam sibi sed tanquam homini scriptas. Quod si diabolum attineant S. literæ, attingunt eum tanquam fortis ille *) *gladius Spiritus*, ipsum toties tamque acerbè lædens, quo vincunt ipsum plii quoque, secuti in eo Redemptorem suum. De quo apposite Irenæus e) contra Valentinianos, *Propter hoc (quia unus est, qui plasmavit nos ab initio, & in fine filium suum misit) salvator diabolum non aliunde destruxit, nisi ex dictionibus legis, & patris præcepto adiutore usus. & p. p. Sermone DEI ergo eum traducens Dominus, postea jam per verbum constanter eum colligavit, quasi suum fugitivum, & diripuit ejus vasa, i. e. homines.*

Matth. IV.
Luc. IV.

*) Eph. IV.
17.

- a) Defendit utramque historiam contra Balth. Beckeri & Zach. Webberi injurias B. Præceptor meus, Theologus de Ecclesiâ meritiſſimus Zach. Grapius in pecul. Diss. de Tentatione Evæ & Christi. b) *Historische Nachricht und Prüfung der so genannten Inspirirten* p. 122. conf. p. 48. c) *Heresi* 39. p. 289. d) *In Lucam* homilia 31. e) *adv. Hæreses* L. V. c. 31. qui plura etiam de illa virtute Verbi DEI diabolum vincente habet c. 22.

§. VII.

Inter Quæstiones ex V. & N. T. CXXXVI, cum Athanasio Opere De DEO. libus vulgatas, centesima & sexta est: *Quis primus nominavit DEVM in terrâ? & respondetur: Diabolus, cum ad Evam dice-* Gen. III. 2

ret: quid est, quod interdixit DEVS, ne comederetis de hoc ligno? Equidem si vera esset Patrum a) nonnullorum sententia, diabolum cum homine, vel demum post seductum eum lapsum esse: non diabolus primus DEVM in terra nominasse dicendus esset; sed angelus tum temporis adhuc bonus. At uti vel seducendi propositum non potuit nisi in iam corrupto locum habere: ita scriptura non tantum in historia lapsus humani, sed & locis aliis quamplurimis DEI notitiam haud vulgarem Dæmonibus tribuit. Quid aliud enim

*) Job. I, 6-12. Innuit Historia Jobi, *) quando bis Satanam inter filios DEI coram Domino sterisse dicit; quid aliud innuit Scriptura †) Micham vidisse memorans Spiritum mendacem ad faciem Domini constitisse, Zachariam *) referens conspexisse ad Josuæ Pontificis dextram Satanam stantem coram Angelo Domino; quam Dæmones æq; ac bonos angelos atq; homines pios, in penitentiorem quoq; DEI cognitionem admitti? Et sane omnis de essentia & attributis DEI doctrina propius dæmones attingere videtur, nam & quod bonus atque benignus DEVS, gravius illis existit atque horribilius. Illustris eam in rem Jacobi locus est, impios fidem crepantes increpans: *Tu credis DEVM unum esse, bene facis. etiam Dæmonia credunt, & contremiscunt.* Quo in loco Dæmonibus amplissimam non de essentia solum & attributis, sed & de voluntate ac operibus DEI notitiam tribui si asseruero, non nimis dixero. Certe non tantum DEO credere dæmonia hic dicuntur h. e. vera existimare quæ DEVS loquitur, sed etiam DEVM credere, h. e. plena convictione noscere DEVM quod sit (qua phrasi Paulus totam fere doctrinam salutarem aliquando *) complectitur) & quod talis sit, qualem se manifestavit, probis nempe gratiosum, malignis autem judicem severissimum. Imo dicuntur DEVM unum credere, qua phrasi non solum. Moses plenam DEI notitiam inculcat, †) dum ait: *Audi Israël, Dominus, DEVS noster, Dominus unus est.* Sed Christus etiam doctrinam hominibus salutarem comprehendit: hac, inquit, *) est vita aeterna, ut te cognoscant solum illum verum DEVM, & quem misisti JESVM Christum. Unde & S. S. TRINITATIS notitia recte ipsis asseretur, sine qua DEVS verus nosci nequaquam dici potest. Et sane, si vel amisisset unquam mysterium hujus notitiam diabolus, acquirere eam potuerat, cum baptismi Christi spectator existeret. Certe in proximè secuta Christi tentatione

*) Job. I, 6-12.

II, I. 7.

†) 1 Reg.

XXII, 21.

2 Paralip.

XII, 20.

*) Zach. III,

I. 2.

Jac. II, 19.

*) Ebr. XL 6

†) Deut. VI.

4.

*) Joh. XVII.

3.

tatione monstravit †) se *Filium DEI* agnoscere omnipotentem h. e. æque *DEVM*, qui possit lapides in panem mutare, quod utique solius *DEI* est. Vti Spiritus Sancti notitiam se habere sapius testatus est, sua quoque opera blasphemè pro Sanctissimi Spiritus operibus vendens. Quod ipsi nostris imprimis temporibus in dictis inde *Inspiratis* innumeris facere familiare b) extitit. Ac quam maxime *Sevennensibus*, etiam dum mentiretur c), persuasit Spiritum S. isthæc loqui. In *Columba* illa, qua, judicante graviter cum aliis Theologis *B. Aug. Pfeiffero*, d) diabolus se texit, visa in *Crossenæ* superioris pago, non procul à Patria mea distito, Anno *MDCXCV*, sæpius dixit se esse *legatum DEI Patris, Filii, & Spiritus Sancti*, & hortatus est claris verbis ad credendum & adorandum *DEVM P. F. & SP. S.* Olim quoque, teste *Theodereto*, (e) *Messalliani* dæmone pleni jactarunt se oculis corporis videre & Patrem & Filium & Spiritum S. Vti execrandâ *ἡγεροζήλια* summum illud SS Trinitatis mysterium variè exprimere vel potius contemtum reddere tum apud veteres f), tum nostro g) quoque seculo tentarit, historiæ testantur uberrimè. Ex quibus uti *DEVM Trinunum* à dæmonibus nosci manifestum est, ita hunc solum adorandum & non tentandum esse vel Christo dicente *) didicisset, si scriptura ipsi antea fuisset *) *Matth. IV. 10. 7. Luc. IV. 8. 17.* ignota. Sicut, licet forte invitus, hunc *DEO* cultum †) ipse etiam retulit, ut per eum adjuravit †) *CHRISTUM*. Et non noscere †) *solum DEI majestatem, potentiam, justitiam, sapientiam* Dæmones, sed experiri etiam, clare satis indicat *Jacobus*, †) cum ita eos *) *Jac. II. 19.* *DEVM* illum unum credere dicit, ut contremiscant.

a) Vid. *Petavius Dogmat Theol. de Angelis* L. 3. c. 2. b) v. *B. Zentgraf* vii Diff. de *Enthusiasmo Divino & diabolico*. S. R. *Chladenii* Diff. de *Inspiratis sine spiritu*. B. J. *Gerhardi* locum, & alia huc pertinentia exhibet etiam *Generosissimus PRÆSES* im gründlichen Vortrag p. 298. seq. c) v. *Porstius* l. c. p. 57. sq. d) Im *Theologischen* *Beobachten von dem Geist in Ober-Crossen* &c. e) *Hæret. Fabula* IV. 11. f) Conf. *Pfanneri* *Systema Theol. Gentil.* *Huetii* *Quæstiones Alnetanz.* is. Cl. J. *Gvil. Fani*, præside J. G. *Neumanno* habita Diff. de *Trinitate Platonismi suspecta*. g) v. J. Fr. *Mayeri* *Disp.* 1705. habita sub tit. *Nova & abominanda Pietistarum Trinitas*. Et *Porstius* l. c. p. 134. §. 7.

§. VIII.

At neque de operibus, effectis, ac voluntate *DEI* notitiam so- De Creatio-
lus one,

lus Jacobi iste locus Dæmonibus tribuit, sed aliis quoque argumen-
 tis adhuc manifestius ea ipsis asseritur. CREATIONIS tum non-
 dum lapsi, tum postquam lapsi, magnam partem spectatores haud du-
 bie extiterunt. *Laudantes aliquando inter stellas matutinas & ju-
 bilantes inter filios DEI.* Et invidentes postea materiali creaturæ,
 quam produci viderant, Divinæ imaginis prærogativam, qua se cer-
 nebant spoliatos. Sic ex virtutis in DEO creatricis cognitione tene-
 ravit creatoris filium diabolus, ut ex lapide panem conficeret, neuti-
 quam ignorans, ejus esse naturam rei mutare, qui ejus auctor est.
 Atque, licet ipse quoque *miracula* edere & creationem imitari sicut
 sibi κακοζυγία sæpius tenter, & eo tamen ipso prodit notitiā
 creationis, quam æmulando vult contemptiorem sistere. Nec enim,
 dicente Augustino a) *Dæmones naturas creant, si aliquid tale faci-
 unt* (transformant v.g. homines in bestias) *sed specietenus, quæ à vero
 DEO sunt creata, commutant, ut VIDEANTUR quod non sunt.* Et ex
 hac ipsa creationis ap. Dæmones notitiā perspicitur, non inepte
 J. Ludov. Vivem b) excellentiorem miraculorum Christi agnitio-
 nem Dæmonibus tribuere quam hominibus, quod viderint ea om-
 nem naturæ vim superare. Plane uti magi Ægyptii quondam,
 cum non possent pediculorum productionem imitari, digitum
 DEI agnoscebant. Et bene B. Christ. Chemnitius c) cum Beda
 statuit diabolos omnia symboli nostri credere, cum etiam per mi-
 racula vera convincantur pro fidei articulis facta, quæ à falsis mira-
 culis optime discernant. Vnde non solum non de istarum rerum crea-
 tione, quæ ipsis posteriores, sed & de sui ipsorum & omnis extra DE-
 VM essentia productione ipsis constabit. Ipsos vero, una cum bonis
 angelis, DEI in creatione ministros extitisse, nullo Scripturæ fun-
 damento gaudet. Materiam licet præstitutos Patrum plures asserunt,
 neque hoc tamen Scriptura probat. Principum aeris, volatillum Cæli,
 Domini muscarum vel stercoreis nomina neutiquam extra omne du-
 bium Dæmonibus Dominium in certas creaturas asserunt. Ex noti-
 tia vero finis creationis secundarii, quod visibilia omnia in hominis
 usum sint producta, fundamenta temptationis protoplastorum hominū
 dam videmus petiisse, dum dubitare docuit annon & arbor cogni-
 tionis boni & mali ad victum præbendum homini producta fuerit,
 in eo fallens, quod usui non esse, quod victui non inserviret, argu-
 eret.

Job. XXXIIIX

Sap. II, 24.

Matth. IV,

1. Luc. IV, 3.

Exod. VIII,
19.Eph. II, 2. VI,
12.

Job XXIIIX,

31. Matth. X.

25. XII, 24.

Gen. III, 2. f.

etere. Eadem nihilominus fraude secundum Adamum quoque aggressus, neque lapides victum esurienti negare posse asseruit, à DEI præsertim filio facili mutatione acquirendum. Nam, ut scite Irenæus, d) quia in principio per escam non esurientem hominem seduxit transgredi præceptum DEI, in fine esurienti non potuit dissuadere eam quæ à DEO erat sustinere escam, illegitime saltem comparandam.

a) De Civitate DEI XIX, 18; b) In Comment. ad Augustin. de C. D. IX, 21.

c) In Disp. de fide demonum Jenæ 1663 habita. p. 19, 5. 18. d) Adv. Hæreses V, 21.

§. IX.

Vnde neque PROVIDENTIA DIVINA seu cura rerum creatarum, qua singulos actus suos, dæmonibus est incognita. Ipsosque quam maxime attingit hæc doctrina, qua ipsorum libido nocenda quam maxime circumscribitur. PRÆSCIENTIAM divinam eo minus ignorant, quandoquidem ejus nonnunquam participes redduntur, ipsimet in colloquium DEI cum bonis angelis a) admissi. Illustre est exemplum refecti ex orco Samuelis, Sauli futura prædicentis. Nec enim ab abominabili DEO Pythonissa accersi ipse Sanctus DEI, neque ex orco beatus in Domino ascendere potuit, et ignorante scriptura, Samuelem amorem Saulis tantisper in orco eluisse dicit recens quidam b) Anonymus. Sed à Pythonissa non nisi orci incola Satan evocari potuit. Quamvis & Siracides *) verum Samuelem vaticinatum sibi persvaserit: Iisdem forte inductus rationibus, quibus & Origenes c) ego, inquit, non possum demonio talem potestatem concedere, quemadmodum vaticinatur Samuel de Saule, & populo DEI, & de regno David. Licet ipse Origenes alibi d) futurorum præscientiam, quantum ad ipsam rem spectat, medium quiddam esse, neque proprie bonum neque proprie malum dicat, quia possit interdum etiam à parte diaboli ea ad hominum notitiam pervenire. quo ipse refert historiam Philisteorum arcam dimittentium, item extispicia, sortes, auguria & i. g. a. At ea minus recte, cum dubio procul qui se Nebucad- nezaris extispicia, sortes & auguria rexisse testatur, etiam juven- carum cursum gubernaverit, ut se magis Philistæis testaretur. Melius Augustinus. e) Audiunt ista, quæ prædicunt, æreæ potestates, sive angelis ea nuntiantibus, sive hominibus, & tantum audiunt, quan- tum opus esse ille iudicat, cui subsunt omnia. Quamvis uti homi- nes naturali sagacitate futura nonnunquam prævidere ex causis suis

De Pre-
dencia.

Sam.
XXVIII, 19.

*) Sir. XLVI
25.

Sam. V, 1, 9.

Ezech. XXI,
21. sq.

queunt, ita dæmones majore experientia instructi plura sæpe quam homines prospiciant, multoque etiam facilius quæ ipsimet aut executuri, vel quæ alii egerunt, famæ deferendæ velocitate, prædicant, vel in instanti quasi nuncient. Vnde etiam de *Sevennensium* f) vaticiniis recte judicatur. Nec possum, quin addam Megalanderi nostri Lutheri verba, Diabolum dicentis g) exercitatum & instructum infinitis exemplis gubernationis Divinæ, nosse item voluntates, studia, consilia hominum, & ea etiam gubernare. Ideò, inquit, facile perspicit deliberationem & impiorum fata & exitus. Videt hætenus sic vel aliter cogitata successisse, nec adhuc quidem ulla vestigium comparere, quod velit DEVS objicere impedimentum aliquod susceptæ deliberationi. Ideò faciles ei sunt prædictiones de futuris. Sic, addit, Lichtenbergius prædixit bellum Bavaricum, quia diabolus vidit consilia Maximiliani, Palatini & aliorum principum. Attamen facilius etiam, quam nos, Divinæ præscientiæ discrimen à suâ noscunt Dæmones. Vti CONSERVATIONEM creaturarum etiam ad vilissimas bestias se extendentem se nosse testata sunt illæ diabolorum legiones, †) non nisi permittente Christo porcos intrare potentes. quæ etiam suis precibus *) fatentur regiones terræ ita subesse Divinæ tutelæ, ut ad nutum DEI inde ipsis mox cedendum sit. Singularem piorum conservationem & benigniorem ad ipsorum opera concursum se in Jobi exemplo dudum agnovisse coram DEO indignabundus profitetur †) hostis piorum malevolentissimus: *Nonne tu posuisti sepem circa eum, & circa domum ejus, & circa omne quod ejus est, circumcirca? operi manuum ejus benedixisti, & possessio ipsius excrevit in terra.* Qui etiam in eodem Jobo affligendo, testante sancto stilo, ultra limites præscriptos procedere non potuit, *) nunc cavere ne tangat ipsum neque carnaliter neque spiritualiter, neque manifeste neque latenter: nunc, quantumcunque carnem & ossa ejus discruciet, anima tamen parcere, ne appropinquaret ei, neque communicaret, neque commisceretur, neque seduceret, neque obtunderet, neque insatuet, neque fatigaret, neque deciperet, neque corpore ejiceret. Uti verba DEI isthæc explicat Auctor Commentarii in Jobum inter Origenis opera h) comparentis. Ex quibus facile etiam patet, Divinam CIRCA MALA culpæ atque poenæ providentiam Dæmonibus quoque existere quam maxime cognitam,

†) Matth.

VII, 31.

Marc. V, 11

Luc. VII, 32.

*) Marc.

V, 10.

†) Job. 1, 10

*) Job. 1, 12.

H. 6.

h) Origenis

ut lapsorum hominum æque ac ipsorummet inter creaturas DEI tollerantiâ quotidie docentur; Ipsos etiam iræ Divinæ ministros providente Scripturâ, quod enim ea alibi †) dixit: *Ira DEI concitata est adv. Israël*, id alibi *) effert: *Et stetit Satan contra Israël*. Nimirum uti Micha postea †) viderat Dominum in ira consultantem: *Quis persuadebit Achabo, ut cadat Ramothi?* Coram quo progressus spiritus mendax dixit: *ego persuadebo*.

†) 2 Sam. XXIV, 1. *) Paralip. XXII, 1. †) 1 Reg. XXII, 20.

a) Conf. Petavius *Dogm. de Angelis* I, 9, p. 33. b) Editus à God. Arnoldo cum Confil. & Responsis Theol. sub tit. *der Weisheit Garten*. Gewächß p. 865. c) *In Libros Regum* p. 35. Edit. Huetii. d) *In Numeros Homil.* XXIII, Ed. Gryni pag. 233. sq. Conf. id. *Contra Celsum* L. IV. p. 727. e) *de Trinitate* IV, 17. Huc pertinet integer ejus liber *de Divinatione demonum*. f) v. Laudati Porstii *Historische Nachricht und Prüfung* p. 49. 124. g) *In Genesim* c. 37, 9. fol. 1139. b. T. IX. Altenb. h) p. 388. 410. sq. Edit. Gryni.

21. 2 Paral. XII, 19, 20.

§. X.

Tertii operis Potentiæ Divinæ, CONSUMMATIONIS UNIVERSI notitiam satanæ haud obscure tribuere videtur Johannes *) seu potius cælicolarum chorus, cum ira ferventiorē dicens quod *sciat modicum temporis sibi superesse*. Nimirum cum, dicente Paulo, †) in fine omne imperium omnis potestas & potentia abolenda sit, norunt *χρὸν καὶ κράτος τοῦ αἰῶνος τούτου* non solum suam quoque potestatem & regnum tenebrarum etiam tum esse abolendum, sed norunt etiam Scripturam dicere *) appropinquasse finem omnium rerum. Sic Maximilla, per quam Epiphanius a) Diabolus dicit ridiculos errores, uti & per alias mulieres, evomuisse, jam seculo secundo dixit: *Post me nulla amplius erit prophetissa, & finis sequetur*. Et Eusebio b) referente, Theodotus ac alii Montanistæ se ex mirabilibus quas jactabant apparitionibus dixerunt accepisse, *mundum brevi collapsurum esse*. Quot vero ab illo tempore idem dixerint, eodem spiritu impellente, ejusdem fursuris prophetissæ ac prophetæ, & nostro etiamnum ævo vel ipsum annum determinando repetierint, non opus est ut pluribus recenscamus.

De Consummatione seculi.

*) Apoc. XII, 12.

†) 1 Cor. XV, 24.

*) 1 Pet. IV, 7.

a) *Hæresis* LXXIX. p. 1058. & *Har.* XLVIII. p. 403. b) *Hist. Eccles.* V, 13.

§. XI.

Jam, an eorum quoque, quæ in effectis operum Divinorum occurrunt rationi humanæ inaccessibilia, dæmones notitiam habeant, videamus. Nobilissimæ Divinarum creaturarum Angeli sunt & Homines

De Angelis

Homines. ANGELORVM communem secum naturam forte melius etiam noscent quam homines. Angelorum eorum qui originem suam custodiverunt functionem esse *sanctos in manibus gestare, ne pedem offendant*, sibi ex Scriptura constare testatus est, cum salvatorem tentaret, *diabolus*. Etenim ipsum semet misericordiae nonnihil consecuturum inde sperasse, seque inter angelos DEI seu Christi computasse, quod hinc colligit *Epiphanius* a), haud dubie error est. Ipse enim se ab adventu Christi gravius iudicium expectasse alibi est professus, ut p. p. videbimus. Libentissime tamen *speciem angeli* lucis assumit, revelante nobis istud †) Apostolo. Sic non modo olim, sed recentissime *Severnenis* etiam ipsum pro *Gabriele* b) se venditasse legimus. *Columba illa Croffenensis* c) de qua p. a. quæ se etiam angelum dicebat ac *legatum S. S. Trinitatis*, cum moneretur ut coram seculari ac ecclesiastico magistratu proferret, quod haberet indicandum, iussit *scripturam perquirere; ubi inventuri sint angelos non cuicumque, revelasse, quæ ipsis fuerint expedienda*. Bonos tamen angelos semper experiuntur *Dæmones* ausis suis fortissime resistentes. Sic *Michaëlis & angelorum ipsius* contra draconem huiusque angelos *victoriam* *Johannes* *) sacris literis consignavit. Danieli Prophetæ †) angelus memoravit se opitulante *Michaële Archangelo depugnare non sine victoria* contra principes *Dæmonum* qui regias Persarum & Græcorum aulas occupant. Judas *) *Michaëlis archangeli* cum diabolo de corpore *Mosis* certamen indicat, & commissam DEO sententie pronuntiationem, dum dixerit: *Increpet te Dominus*. Neque illud discrimen bonorum angelorum à malis ignotum esse potest *Dæmonibus*, quod cum illi †) *semper videant faciem Patris cœlestis*, ipsi *Dæmones* *) veniant nonnunquam saltem, & mox rursus exeant à facie Domini. De ipsorum *Dæmonum* operationibus quæ nobis revelat S. codex, ipsismet intime cognita esse nemo negaverit. Quando, cur, & quomodo, ac quo eventu ab origine sua defecerint, non certe ignorabunt. Nec erravero, si ipsos in sui cognitione, si vellent, posse saltem ulterius procedere asseruero. Eleganter hanc in rem Auctor *Commentarii Origeniani in Jobum* d) Verba DEI: *Incitasti me contra eum, ut perderem sine causa ita explicat: Ob hoc rem atq. filios ejus perdere permisi, ut appareret Jobi justitia & diaboli injustitia, mea*

Matth. IV, 6.

Luc. IV, 10.

†) 2 Cor. XI,

14.

*) Apoc.

XII, 7.

†) Daniel.

XII, 13-20. 21.

*) Epistola

v. 9.

†) Matth.

XII, 10.

*) Job, I, 7.

12. II, 2. 7.

etc.

veritas

veritas & diaboli mendacium, meum testimonium & iniqui illius blasphemia. Non quod diabolo placere voluerim, sed totum mundum informare festinans, quæ sit mea justitia & diaboli iniquitas, livor quoque ejus & invidia, & quæ sit justorum fides & tolerantia vel dilectio circa me.

a) *Hæresi XXXIX.* p. 289. b) v. *Wierus de Praestigiis demonum* l. 10. Porcius *de Inspiratis* p. 60. c) v. *Historica de eâ relatio* vulgata cum B. Aug. *Pfeifferi* de eadem Responsos §. 15. d) *In operibus Origenis* p. 407. Paria fere *Macarius Homil. XXVI.* §. 8.

§. XII.

HOMINIS triplicem statum, integritatis, corruptionis, & restitutionis quæ attinent, ipsi homini citra revelationem sunt incognita. Ex iis autem quæ nobis revelata sunt Divinitus, deprehendimus de PRIMÆVO hominis STATU statim diabolo quoque plura constituisse. Vti enim probabile est Spiritum, superbiâ ante jam tumentem, & à DEO se alienantem, cum *Divinam* de creando ad imaginem DEI homine *deliberationem* audiret, (quippe quam utique SS. Trinitas non quidem cum creaturis extra se, attamen propter eas, & ut illi de dignitate producendi postremi operis manuum DEI resciscerent, instituisse videtur) invidiam inde concepisse & apertius forte rebellasse: Ita sane & invidiæ hujus & suæ de IMAGINE DIVINA notitiæ notas prodidit in suo cum Eva colloquio, ei persuasurus acqvirendam esse adhucdum, non jamdum possideri ab ipsis Divinam imaginem. *Eritis*, inquit mendax homicida, *Sicut DEVS.* Nec *vita paradisiaca*, nec eorum, quæ illic ad victum permessa, quæ prohibita, ignarum eadem ostendit historia. Ex eo enim ipso mendacii sui fundamentum, sumsisse deprehenditur. Cum enim à DEO ipso arbor scientiæ boni & mali agnominationem accepisset, & quidem ut laudatus p. a. de Patria mea meritissimus Theologus Christ. Chemnitius a) ait, quod *ara quasi & templum* esset in quo experiretur homo, quam bonum esset DEO obedire, & quam malum rebellare; patet id sibi velle diabolicum illud *Eritis sicut DEVS*: Nequaquam DEO estis similes. novit DEVS bonum & malum, ut arboris hujus nomen testatur. id vos ignoratis quousque non comederitis ex illa arbore. Cum vero scietis bonum ac malum, quando comederitis ex illa arbore, tum demum DEO similes manifeste eritis. Quamvis autem, eodem haud dubie magistro hoste hominum

De Homine.

Gen. III, 5.

Marc. V,
12, 13.

* Jer. XVII,

9. 10.

1. Reg. II, 9.

39.

Act. I, 24.

minum, & inter gentes Philosophi nonnulli, & inter Christianos Manes cum aliis hominem, quæ animam præsertim, in eandem cum bestiis classem referre voluerint: ipsi tamen se nosse falsi, & confirmati sunt Dæmones, pluris esse DEO vel unius hominis animam b) quam bis mille bestiarum. At notitia cogitationum hominis, uti ad Theologiam diaboli non pertinet, ita nec unquam ei in Scriptura tribuitur, quæ istam soli DEO *) vindicat. Dubium tamen non est ex penitioræ affectuum hominis cognitione, obsectorum ipsi oblatores annotatione, vel etiam quod ipsemet eas suggesserit antea, factum esse ut per obsessos, pythonas, apparitiones, & novissime in *Sevennensibus* d) adstantium aliorum etiam cogitationes sic satis veraciter manifestarint. Nam de istis quoque, quas ipsimet Dæmones homini suggerunt, cogitationibus, an & quomodo susceptæ fuerint, non ipsos absolute certos esse posse, bene notavit *Cassianus*. d)

a) In Disp. de arbore scientiæ boni & mali §. 41. b) Urget contra Manetem hoc argumentum *Epiphanius* hæresi LXVI. p. 651. c) v. *Laud. Forstius* l. c. pag. 52. sq. 129. sq. d) *Collat.* VII. c. 19. conf. *Petavi dogm. Theol. de Angelis* l. 7. 9. & *Macar. Homil.* 26. §. 9. f.

§ XXI.

De Peccato.

7) 1. Joh. III,

8.

*) Gen. III, 5.

*) 1. Joh. III, 8.

Joh. VIII,

44.

De Peccato

Orig.

7) 2. Cor. XI, 3.

*) Rom. V, 12.

CORRUPTIONIS humanæ, cujus se & auctorem, & conservatorem, & delatorem, & dynastam novit diabolus, omnium minime poterit ignatus existere. Qui nunquam peccavit, ægre forte quid PECCATUM sit cogitatione assequetur. at diabolus, cum ab initio peccet †) ex penitissima experientia suadere ac tradere potuit protoplastis *) scientiam boni ac mali. In qua cum DEI fingeret consistere imaginem, revera suam homini impressit. Ut a) non sit amplius homo velut ex DEO natus, ad imaginem & similitudinem Divinam, sed velut *) ex patre diabolo ad ejus imaginem & similitudinem. Sicque, ut *Irenæus* b) loquitur, per hominem raducta est apostasia diaboli, & examinatio sententiæ ejus homo factus est. Cujus nempe naturam, cogitationes, figmenta, cupidines & intimos cordis recessus ubi examinaveris, mentem ac sententiam diaboli comperies, non DEI simile quidpiam, nihil divinæ imaginis. Hæc est illa ORIGINALIS LABES, serpenti antiquo non ignota, qui & †) Evam decepit in astutia sua, & cum in Adamo *) omnes peccaverimus, inde potestatem accepit in homines, ut ‡) fortis

†) fortis & armatus exinde extiterit, cujus vasa, ut idem Irenaeus †) Matth. ait c), & domus nos eramus, cum essemus in apostasia. utebatur enim XII, 29. nobis, quemadmodum volebat, & spiritus immundus habitabat in nobis. Non enim adversus eum, qui ipsum alligabat, & domum ejus Marc. III, 27. diripiebat fortis erat, sed adversus eos qui in usu ejus erant homines, quoniam abscedere fecerat sententiam eorum à DEO, quos eripuit Dominus. Unde *) totus mundus in maligno positus, & ipse DEVS hujus mundi *) 1. Joh. V. & daemones ὁποῦ ποιεῖ ἔργα & οὐκ ὁτὶ αὐτῶν & τὰ τὰ dicuntur S. 19. 2. Cor. IV. 4. Eph. VI, 12. literis. Cujus rei eo penitior quo jucundior ipsis inde existit scientia. Cumque in servanda ac adstruenda sua tyrannide sollicitissimi existant, neque illa ipsos latent quæ de PECCATIS ACTU- De peccatis ALIBUS nos docet revelatio. Cum & illi qui ex diaboli potestate liberati, ubi peccaverint, postliminio quasi in tantum ipsius imaginem repe- actualibus. rant, & denuo †) ex illo sunt. Unde non tantum intus *) in filiis increduli- †) 1. Joh. III, 8. tatis efficaciter agit, sed inpios quoque forinsecus †) ignea sua tela jacu- *) Eph. II, 2. latur, ut recuperet eos. Nam nisi caveamus, ut bene monet Orige- †) Eph. VI, 16. nes, d) ubi jecerit sagittam, mox etiam observat tempus ingrediendi, exemplo Judæ proditoris. Et sane suggerere Satanam homini pravas cogitationes Scriptura testis est uberrima, quæ non modo Judæ impio in cor immisisse eum dicit, *) ut proderet Salvatore, sed *) Joh. XIII, 2. & pio Davidi suggessisse *) , ut numeraret populum. Et quanta hic †) 1. Paral. XXI, 1. fraus, quot technæ existant Satanae, quantum calleat omnes aditus, ut peccata nunc extenuare nunc exaggerare noverit, nemo nesciet, qui tentationes Satanae est expertus. Disputat enim, postquam per transgressionem malitia sive Satan introivit, singulis horis cum anima ut homo cum homine, uti pius abbas Macarius e) etiam testatur. Vbi simul observo, Macario hic & aliis in locis, neque ac aliis antiquioribus Ecclesiae doctoribus, diabolum malitiam pariter ac malum & peccatum dici. Sicut Epiphanius f) Paulum ipsum diabolum peccati nomine existimat appellasse, dicentem: *) Peccatum occasione *) Rom. VIII, 8. sumpta per mandatum, operatum est in me omnem concupiscentiam. Certe quicquid daemones agere, provehere, esse, producere, in se atque aliis noscere amant, peccatum est. Neque ignorantes forte peccant, aut delectantur peccatis hominum, nescii ea peccata esse. Norat certe diabolus peccatum esse DEOque exosum, †) si Jobus DEVM sui †) Job. I, 9. saltem commodi causa, & quod ipsi inde bene sit, religiose coleret. f. II, 4. Et nisi nosset peccata hominum esse deflexiones à Divina lege, quid

*) Apoc.
XII, 10.

†) I Sam.
XXVIII, 16

De Morte.

*) Joh.
VIII, 44.

†) Sap.
III, 24.

*) Genes.
III, 4.

†) Ebr. II, 14

quæso haberet, quo illos die atque nocte DEO deferret? *) Hinc non saltem tentatis à se, sed per obsessos vel pythonas aliis quibuscunque abditissima ac ipsismet non animadversa vel dudum oblitterata peccata exprobrare potest. Cujus rei & *Sevennenses* Inspirati exemplum g) dedisse leguntur. Vti & personatus Samuel in Saulis exemplo non ignotum sibi esse testatus est, quid sit à DEO esse remotum & ipsum inimicum habere. Quippe nec POENÆ PECCATI ignari sunt dæmones, gaudentes & morte spirituali peccatorum, cum DEVS vita hominum propter peccata ipsorum recedit ab iis. & ex MORTE CORPORALI eorundem triumphantes. Equidem nos ipsi, nisi quotidie videremus alios alii mortem oppetere, nullum forte unquam mortis conceptum assequeremur. At homicida *) ille, antequam ullus unquam mortuus esset, mortem invidiâ suâ in mundum †) introducturus, mortis corporum quoque notitiam habebat, DEO, cujus *) verba rectius quam ipsa Eva servaverat, impudentissimè contradicens: *Nequaquam morte moriemini.* Dynasta quippe mortis, †) penes quem est robur mortis Apostolo teste. Nam quod DEVS verax, dicente eleganter S. Irenæo, h) mendax autem serpens, effectum ostensum est, morte subsecuta eos, qui manducaverunt. Simul enim cum esca mortem adsciverunt, quoniam inobedientes manducabant. Inobedientia autem DEI mortem infert. Propter hoc ex eo traditi sunt ei, debitores mortis effecti. In ipsa itaque die mortui sunt, in qua & manducaverunt. Sive enim sec. inobedientiam qua est mors, sive quod exinde traditi & facti sunt debitores mortis, sive sec. unum & eundem diem in quo manducaverunt & mortui sunt, quoniam una creationis dies (sive sec. hunc circulum dierum quia in ista mortui sunt in qua manducaverunt, h. e. parasceve, quam & Dominus ostendit passus in ea, sive sec. quod non sit supergressus mille annos, sed in ipsi mortuus sit, dies Domini enim sicut mille anni) sec. omnia que significantur, DEVS quidem verax, serpens autem mendax ostensus est. Imo nec expectare potuit mortis doctor, dum naturale vinculum ob peccata solutum quempiam morti traderet, sed protoplastis, antequam ipsi mortem experirentur, mortis notitiam dare voluit, per Cainum, *) diaboli imaginem servantem, in occiso violenter fratre mortis cito suggerens exemplum. ita & alios quosvis morti ante diem traditurus, nisi DEVS, uti Jobi exemplum †) docet, prohiberet. Circapiorum enim mortem ignotum esse dæmonibus nequit, omnem

*) I J. h.
III, 12.

†) Job. II, 6.

ipsis

ipsis potestatem omne robur esse *) extinctum. Cum CHRISTUS, *) Ebr. II, 14. Hos. XIII, 14. quem, cum alias non possent, morte corporis sibi subicere occeperant, morte triumphaverit de illis, ut etiam ideo à piis Christum morte sua testantibus †) vincantur summa sui cum ignominia. Quamvis ipsos & sanctorum mortuis corporibus attendere, eaque sibi poscere, certamen eorum de corpore Moïsis, *) ipsis non ignoto, licet DEVS ab omnibus hominibus abscondisset, probare videatur.

†) Apoc. XII, 11. 1 Cor. XV, 57.

a) Conf. Cel. D. Zeltnerus in Disp. de *Imaginis diaboli loco divina*. Latius ubi explicatam hanc diaboli imaginem habes in pr. §. 14--17. b) Adv. Hæreses V, 24. c) Adv. Hæreses III, 2. d) In Johannem Tom. 32. p. 408. Ed. Hueteri. e) Homil. XI. §. 15. Conf. Præfide S. V. Thologo D. Fechtio MDCCVI, a Cl. J. H. Lochnero habita Diss. De Suggestionibus Satanae. f) Hæresi LXIV. p. 582. g) Porphyrius l. c. p. 53. 125. sq. h) Adv. Hæreses V 23.

*) Judæ 9.

§. XIV.

Status enim RESTITUTIONIS hominum dæmonibus sollicitius quoque cognitus deprehenditur. In quem nullus homo sine acerbissimo illis sensu translocatur, unde eripientem homines ipsorum imperio violentiam, & accedentia illis privilegia, & resistendi vires, & restitutorum officia, prærogativas, armaque penitissime noscere avent, ut seducere denuo, & vel illius status figuram sibi met induendo, suisque machinationibus prætexendo facilius fallere queant. Primus emergendi ex potestate Satanae gradus est POENITENTIA, dæmonibus contemptissima quidem & fastidiosissima, non tamen ignota. Scripturam quidem non reperimus hanc notitiam ipsis expresse tribuere. Neque ipsos unquam poenitet, nisi fraudis forte non callide satis susceptæ. Ipsosmet tamen variis formis indutos sæpenumero ad poenitentiam homines incitasse omnium seculorum testatur historia a). Idque ipsum est primum plerumque, quo organa sua commendant, uti huc ideo Sevensenses b) quoque referunt Theologi. Neque illis mutatio mentis eorum, qui aliquando illorum fuerant, perspicui nequit. Peccatorum agnitionem certe & contritionem maximam, ac desperabundam etiam, qui ex maligno erat, *) Cain testabatur. Piosque docent tentationes Satanae, quam pronus sit ad illa suggerenda. FIDEM autem ulli concedere nunquam suscipiet. Atque fidei mysterium diabolis videtur abditissimum. Neque tamen scutum illud, *) quod toties ignitis ejus telis objicitur, incognitum planè ipsi esse poterit. Cumque noscat

*) Gen. IV, 13. 1 Joh. III, 12. De Fide

†) Ephes. VI, 16,

6) Matth.

XII, 39.

7) 1 Pet. V,

9. Jac. IV,

7.

*) Job. I, 8.

II, 3.

De bonis o-
peribus.

eam promissionibus Divinis niti, inde est, quod illas aut in lubricum vertere tentet, aut ad firmandam quasi *παλαιοφρονας* signa postulare instiget, ut olim moechantem secum Phariseorum *) gentem. Nec ergo latet ipsum, fidem esse quæ vires †) dat fortiter ipsi resistendi ipsumque fugandi. Quæ sicut exuitur ipsius imago, sic imago Divina reducitur. Ex quæ, velut ex ungue leonem, DEI servos agnoscit & in statum gratiæ restitutos. Quam ei notitiam DEVS ipse haud obscure tribuit, iterato dicens: *) *Annon animum advertisti ad servum meum Iob, quod non sit similis illi in terra, vir integer & rectus, timens DEVM & recedens à malo?* Et quamvis dissimulare velit superbus hostis animadversionem illius, responsione tamen satis prodit, quam sollicite ipsum noscere studuerit. Ut inde ad verba Satanæ, cum is ad DEVM revertisset, & unde veniret, quærenti, antiquam responsionem *circuivi terram* regessisset, non male annotet tributus Origeni Commentarius c): *Subtiliter hoc fingit à diabole, humiliationem tuam tegis, confusionem tuam minime deprecans, quod à luto conculcatus fueris, quod à terra devictus, quod à pulvere fueris superatus. Lutum enim & pulvis & terra est Iob propter terrenum corpus.* Certe, dum ait Satan: *Num gratis times Iob DEVM?* monstrat, se probe nosse vera BONA OPERA non esse, quæ non procedant ex vera scaturigine, in DEI tantum laudem, adque gratum testandum animum, sed sui saltem commodi causa. Ita enim bene verba ista *ὁ δὲ σατανᾶς* idem Commentator: d) *Non pro tua dilectione te colit, neque propter tuam beatitudinem gratias agit, sed pro pecuniæ huius blandimento te colit, sed propter beatitudinem suam, rerumque plurimarum, quas hic possidet, copiam quam dedisti ei non quod te datorem fateatur, sed ut ea ipsi serventur, tibi gratias agit.* Cumque idem calumniator dicat: *pellem pro pelle & omnia quæ sunt viro dabit pro anima sua,* ostendit itidem constare sibi PATIENTIAM veram & animi in adversis moderationem non esse, quæ amore sui & stoicæ tranquillitatis ac scepticæ ἀνυστάς omnem amorem suorum & naturalem quoque σπυλὴν exuat, & modo illa pellis fervetur, e) alia omnia casui obijciat. Ex eo etiam, quod ignem de cælo fecit absumere greges Jobi docet citatus Commentator Origenianus f) colligere, quod probe norit Satanæ, quantum caveant ac doleant pii DEVM iratum sentire, ita enim

ὁ δὲ σατανᾶς

Verba nuncii: non, ut tu arbitraris o Job, est ex homi-
 nibus hic incursus, ha insidia, sed ex DEO est, de caelis est. Ignis
 cecidit non ex se, neque per se, sed caelesti iussione atque terribilis DEI
 preceptione, quemadmodum olim in Sodom & Gomorram. Non igitur
 omnino verum esse videtur, quod Augustinus g) dicit: daemones,
 si virtutum internam speciem possent in hominibus cernere, non ten-
 tarent. Sicut illam in Job nobilem ac mirabilem patientiam procul
 dubio si posset diabolus cernere, nollet a tentato superari. Utique di-
 abolus, salva notitia virtutum Christianarum, non optima sed pes-
 sima potius quæque præsumit, quæ ipsius virtus est, & utique supe-
 rari se non vult, neque perseverantem tentatorum fidem prævidet
 et ob id ipsum tamen tentat, ut è perseverantia deturbet, nec, si
 prævideret se superandum esse, ideò destitutus esset à fidelium vexa-
 tione: quem juvat iis quomodocunq; ægre facere, cum norit præser-
 tim, quam incognitum suis existat CRUCIS mysterium, & quantum *De Cruce*
 proficiat, si pii præ aliis adflicti conspiciantur. Neq; ipsum tamen pla-
 ne latet illud crucis mysterium, quod vel ex Jobi exemplo didicit,
 cum DEVM probe norit non sine causa nec insipienter quidquam ad-
 mittere, Vnde nec spiritalis piorum EXPERIENTIA, quam patientia
 ipsorum operatur, ignota illi manet, cujus quippe existit administer,
 perpetuæ †) lucta etiam materiam præbens. Sicque ipse DEVS †) Eph. VI
 indicavit *) Satanæ, Iobum se roborare adhuc in sua integritate. 12.
 Nec ignota inde ipsi arma piorum existunt. Experitur aciem †) Job. II, 8.
 gladii spiritus verbi DEI, ab ipso CHRISTO ita victus. Apposite †) Eph. VI
 Irenæus, h) postquam hominem examinationem sententiæ diaboli 12.
 h. e. imaginem diaboli dixerat, subjungit: Omnium autem artifex
 verbum DEI per hominem vincens diabolum & apostatam ostendens,
 è contrario subjecit eum homini, Ecce, dicens, do vobis potestatem cal-
 candi super serpentes & scorpiones & super omnem virtutem inimici. *Luc. X, 19.*
 Ut quemadmodum dominatus est homini per apostasiam, sic iterum per
 hominem recurrentem ad DEVM evacuetur apostasia eius. Sic tor-
 quet eum procul dubio notitia thoracis *) justitia, nam, ut elegan- *) Eph. VI
 ter Augustinus, i) placuit DEO, propter eruendum hominem de 14.
 diaboli potestate, non potentiâ sed justitiâ diabolus vinceretur: atq;
 ita & homines imitantes CHRISTUM justitiâ quærent diabolum vin-
 cere, non potentiâ. Neque cingulum †) veritatis, neq; ocreæ 14. 15. 17.
 promptæ. 1 Thess. V, 8.

De Oratione. promptitudinis evangelicæ, neq; galea spei fugiunt ipsorum notitiam, qui toties iis arcentur dæmones. Et omnium minime ORATIONIS ignari existunt & efficaciam illius. ad DEI enim invocationem contremiscunt dæmones, & omnis subiecta virtus, ut Irenæus k) loquitur. Hinc orationi quam maximè se opponunt, ut ad eam tanquam ad communem luctam invitare Romanos necesse habeat Apostolus, precor, dicens, *) οὐκ ἔστιν ἡμεῖς ἀλλὰ μετὰ πάντων ὑμῶν *luctemini precibus pro me apud DEVM.* Ostendit, notante Origene, l) quasi agonem habeat & ipse certamen orationis, adversantibus sibi sine dubio illis, de quibus dicebat: non nobis certamen est adversus carnem & sanguinem. Et certum est, quod isti omnes sicut adversantur fidei & resistunt pietati, sicut contrarii sunt justitiæ & veritati & omnibus bonis, ita sine dubio & orationi adversantur, primo in illo ne talis inveniatur, qui in orationis agone desudat, ut levet puras manus sine ira, quod & si quis obtinere possit ut sine ira sit, vix est ut effugiat esse sine disceptatione h. e. sine superfluis & vanis cogitationibus. Ex quibus omnibus patet amplissimam dæmonibus de homine restituto etiam suppetere notitiam, Imo mireris nec SECRE-
De bonis San- TIORA Sanctorum bona, illum devoti pectoris ardorem, illud re-
ctorum. conciliatæ mentis gaudium, illam tranquillitatem, illas delitias, illam in DEO heroicam confidentiam, tam abstrusa esse, quin & dæmonibus ea cognita existant. Quod perspicimus, si fraudes eorum diligentius observaverimus. Dum noscunt enim se adversus virtutem armaturæ spiritualis non profecturos, detrectant aperto Marte congredi: sed spiritualibus se immiscent, & illorum specie se insinuant non satis cautis etiam sanctissimis. Multiplices enim sunt horum impostorum †) μεθοδεύειν, & alia semper via atq; iterum alia homines aggrediuntur, si fugati fuerint per priorem. Tantum abest, ut ex lucta cum fidelibus eousque evadant doctiores, ut victi pugnâ excedentes cæstum artemq; ponant, & non amplius hominibus ad nequitiam sollicitandis operam suam conferant. Quod Origenis, m) vel Origene antiquius etiam commentum nullo scripturæ fundamento nititur. Rectius idem Origenes, n) dum historiam sanati lunatici ad allegoriam transfert: non errabis, inquit, si ejusmodi spiritualiter lunaticos dixeris dejici à spiritualibus nequitia in supracœlestibus, & persæpe male habere, quo tempore nempe animos illorum invadunt affectus, cadentes nonnunquam in ignem in-
flamma-

*) Rom.
XV, 30.

†) Eph.
VI, II,

*) Hof.
VII, 4.

flammationum: quando fiunt, juxta dicta in Osea, *) adulterantes velut clibanus succensus à flamma ad coctionem ambusti: aliquando in aquam &c. Certe enim cum Hosea non de venerea libidine, sed de devoto idolorum cultu loquitur, quem diabolus tam æmulū ardori cultūs & precum sanctorum producere potest. Ita Cardinalis Bona ex Richardo o) demones ait falsa devotione interdum decipiunt, quia quasdam orationes & meditationes, DULCEM AFFECTUM & LACRYMAS in anima producant, ut vel mentem in errorem, vel elationem, vel corpus perducant ad debilitatem. Male quosdam de salute aliorum incitant, sc. ut sibi ipsis minus attendant. Idem Diadochi sententiam refert, demonem interdum LUMINE quodam falso & apparenti animam afficere, quæ res multos fefellerit. Si quæ enim, addit, suavitas inde oriatur, sensus non excedit, mentemq; elevat in superbiam & sui aestimationem. Pluresque etiam in eodem de discretionem Spirituum libello Satanae technas huc spectantes detegit. v.g. ut vix ingressi viam perfectionis, repentino ac temerario saltu ad ALTIORA presumant adscendere, nondum eradicatis pravis habitibus, nondum in virtute probati. Ut cum cœperint gustare quam dulcis sit dominus, vanā sui CONFIDENTIA se periculis temere exponant. Sic Gerson quoq; in libello de diversis diaboli tentationibus: NONnunquam ait ingentem mirabilemque dulcedinem in modum similitudinemque DEVOTIONIS inducit, ut in hujusmodi SVAVITATE hominis tota conquiescat fruitio. Nonnunquam sub HUMILITATIS specie & sese custodiendi facit, ut quis sileat ex contemptu, iracundia, superbia, vel, cum loqui deberet, ex recordi pusillanimitate metu reticeat. Nonnunquam agit hostis, ut sancta intentione quis loqui incipiens, continuando sermonem ad plura defluat inordinate dicendo. Ex quibus patescit, demones etiam eorum notitiam habere, quæ multi non nisi experientia spiritali cognosci dicunt. Hinc & ad orationem, & preces sæpe adeo q) incitavit. Nota est in antiqua Ecclesia inde dicta Evchitarum hæresis, quos Theodoretus r) à dæmone deceptos revelationes jactitasse, & futura prædicere conatos scribit. Sic Satanianos à Satanae cultu appellatos Epiphanius s) notavit profiteri MUNDO se RENUNCIASSE & sua omnia deseruisse. Et digna omnino est, quæ memoria recolatur Origenis t) sententia: Sollicite caveamus hæreticos, quæ conversationis optimæ sunt, quorum vitam non

tam DEVS quam diabolus instruxit. Nam est quadam castitas diaboli, i. e. decipula humana anima, ut per istiusmodi castitatem & mansuetudinem & iustitiam possit facilius capere & falsis sermonibus irretire. Diversis diabolus pugnat insidiis ut miserum irretiat hominem, & bonam malis tribuit vitam ad decipiendos videntes, & malam bonis inurit conscientiam.

a) Vid. ex recentissimis saltem B. Aug. Pfeifferi *Bedenden von dem Geist zu Ober-Grossen* s. 15. 12. & Cph. Henr. Loeberi *Bedenden von Offenbarungen* recusum in *Pantheo Anabaptistico & Enthusiastico*. b) v. S. Rev. D. Chladenius *de Inspiratis sine spiritu* p. 34. *Porstius de Inspiratis* p. 53. sq. it. p. 47. 121. c) In operibus *Origenis* edit. Grynæi p. 404. d) pag. 386. e) Conferri meretur J. Marckii *Exegeticarum Exercitationum* XLVII. f) pag. 390. g) *De Genesi ad litteram* XII, 17. h) *Adv. Hæreses* V, 24. i) *De Trinitate* XIII, 13. k) *Adv. Hæres.* II, 5. l) in *Epist. ad Rom.* Lib. X. p. 618. m) cuius ista verba habes *Homil. XV in Josuam*. v. *Huetius Origenian.* p. 81. n) in *Matthæum* p. 310. Ed. *Huetii*. o) *De discretionem Spirituum* c. XI. *Operum* p. 262. p) pag. 264. & p. 318. b. q) vid. *Wierus de Præstigiis dæmonum* I, 10. ac innumeri alii idem testantur. De *Sevenensibus* conf. Summæ Rev. D. Chladenii *Disp. nupera de Inspiratis sine spiritu* p. 34. & laudatus sæpius *Porstius* l. c. pag. 47. 48. 121. r) *Hæreticarum fabul.* Lib. IV, c. XI. s) *Hæreses* LXXX. pag. 1070. t) in *Ezechielem* p. 642. Ed. Grynæi.

§. XV.

D. CHRI.
STO.

Non vero ita solum hominis restituti, sed & principiorum atque mediorum restitutionis illius, hoc est, operum MISERICORDIÆ Divinæ notitiam habere Dæmones deprehenduntur. Primum inter ista merito locum, nemine, ut opinor, adverlante obtinebit illud ὁμολογούμενος μέγα mysterium INCARNATIONIS FILII DEI. Assumpturum enim fuisse DEI Filium in personæ unitatem naturam humanam, etiamsi homo non peccasset, nullo scripturæ fundamento nixi quidam a) asserunt. Quod B. Christ. Chemnitius memorat b) quorundam placitum, Augustini & Thomæ Aquinatis auctoritatem prætexentium, qui dicant, statim ab origine angelis fuisse revelationem mysterium incarnationis, quod futurus esset quidam homo *Ἰεσὺς παῖς τοῦ Θεοῦ* caput ac Dominus angelorum ac hominum, indequo Luciferum cum suis ansam cepisse rebellandi, indignum ratos angelica dignitate, si homini deberent esse subiecti, siquæ ejus revelationis memoriam mansisse etiam in lapsis, merito ipse respuls,

Apuit, cum utique, ut addit, *restauratio lapsi generis humani finis*
fit primarius hujus mysterii. Restauratorem illum tamen HOMI-
 NEM futurum semenque mulieris, non viri, ipse DEVS in serpentis
 seductoris poenam revelaverat. Non minus autem, quam cum san-
 ctis aliis Davidem, negantem *) hominem ab alio homine DEO
 reconciliari posse, satanam novisse DEVM futurum istum restaura-
 torem, videmus exinde, quod Jesum Nazarenum, quem in ejus ba-
 ptismo DEI filium dictum perceperat, talem statim existimavit †)
 qui patri ὁμοῦς, omnipotenti virtute possit lapides in panem mu-
 tare. Hunc tamen, quem tentabat, JESVM, esse illum ipsum
 Ἰησοῦν, non omnino certum illum fuisse, vel ipsa tentationis
 probat historia. Nam, ut bene Augustinus c), quando Christus
 temporalia sue virtutis effecta paululum supprimenda judicavit, &
 aliquanto altius latuit, dubitavit de illo demonum princeps, eumque
 tentavit, an Christus esset. Et, salvâ diaboli de Messia Ἰησοῦ
 ὁμοῦ notitiâ, videtur servari posse Ignatii sententia, quam Origenes d)
 refert, quamq; etiam Hieronymus & Basilus secuti sunt, latuisse prin-
 cipem seculi hujus virginitatem Mariæ vel propter nuptias, quia virum
 habere putata sit. Cum tamen, ut B. Christ. Chemnitius e) ait, sem-
 per potuerit cognoscere claustra illibata virginitatis, & idcirco nosse,
 ex illa virgine natum esse aliquid sine virili semine, cum optime,
 notante eodem, ex prophetiarum collatione concludere potuerit hunc
 esse Messiam Ἰησοῦν, cum audire potuerit anunciationem per
 angelos pastoribus factam, itemque prophetias & confessiones Eli-
 sabethæ, Mariæ, Zachariæ, Simeonis, Hannæ, Magorum, J. Bapti-
 stæ, Petri, & aliorum; cum dein MIRACULA JESV angelicis sensibus
 etiam malignorum spirituum, ut Augustinus g) loquitur, potius quam
 infirmitati hominum potuerint esse conspicua, quin revera cognita
 fuerint: utiq; deinde hæc omnia memoriâ colligens concludere po-
 tuit, hunc esse promissum illud semen mulieris. Hinc & demones
 profitentur eum *) DEI filium †), filium DEI altissimi *), sanctum
 DEI, quasi respicientes Gabrielis †) verba: sanctum ex Maria na-
 scendum dicetur filius DEI. Origenes h) quidem distinguit inter
 principes hujus seculi, quos latuerit illud mysterium, & inter damo-
 nes. Et ait, quod minor in malitia noverit salvatorem, qui vero ma-
 jor in scelere & versipellis & nequam, ex eo ipso, quod in malo ma-
 jor

†) Genes.
III, 15.

*) Ps. XLIX.
8.

†) Matth.
IV. Luc. IV,
3.

*) Matth.
VIII, 29.

Marc. III,
II. Luc. IV,
41.

†) Marc. V, 7
Luc. VIII, 28

*) Marc. I, 24
Luc. IV, 34

†) Luc. I, 35.

*) Matth.

XIV, 33.

†) Marc. I,

34. III, 12.

Luc. IV, 41

*for est, impediatur nosse Filium DEI. Sed ea affert suæ hypothese de diabolorum restitutione inserviens. Alibi idem i) confert confessionem fidelium *): Vere es filius DEI. quod dæmoniaci nunquam dixerint, quasi animo iniquo dæmones eum talem fuerint professi. Sed ipse Spiritus S. testatur †) novisse dæmones Christum, adeoque vere novisse, & manifestare potuisse. Rectius igitur Augustinus: k) post illam Christi tentationem, cum angeli ministrarent ei, boni utique & sancti, ac per hoc spiritibus immundis metuendi & tremendi, magis magisque innotescebat demonibus, quantum esset, ut ei jubenti, quamvis in illo contemptibilis videretur carnis infirmitas, resistere nullus auderet.*

a) v. Disp. J. Frid. Mayeri *Utrum Christus fuerit in lumbis Adami peccantis* Disp. Viteb. 1686 habita §. 3. b) *De fide demonum* p. 25 sq. c) *De Civit DEI* IX, 21. d) *In Lucam* Homil VI. p. 214. e) *De fide demonum* pag. 23. f) pag. 21. Plura dat etiam J. Fr. Mayerus in *Problem. Acad. An Christum in statu exinanitionis diabolus pro naturali DEI filio veroque agnovit Messia?* g) l. c. de C. D. IX, 21. h) *Homil in Lucam* p. 225. i) *in Matthæum* p. 257, 242. Edit. Huetii k) *de C. D.* IX, 21.

§. XVI.

De Redempti-

one.

†) Genes.

III, 15.

*) Matth.

VIII, 29.

Marc. I, 24.

V, 7. Luc.

IV, 3. VII.

28.

†) 1 Cor. II,

8. 7.

Opus REDEMPTIONIS, antequam absolveretur, magis latuisse dæmones videtur, quomodo illud exequendum. Norant utique †) *caput serpentis conterendum esse, amicitiam hominis cum serpente abolendam, inimicitiam substituendam, amicitiam vero cum DEO restituendam. Norant ad se non spectare operis illius fructum. Hinc toties *) ad eum, quem noscebant Messiam, dicebant: quid mihi tecum? imo torturam ab illo & sui perniciem se saltem expectare profitebantur. At hoc modo, quem eventus docuit, opus redemptionis perficiendum esse, videntur ignorasse. Plures primitivæ Ecclesiæ Patres hanc in rem explicant verba Apostoli †) dicentis: sapientiam illam in mysterio absconditam prædestinatam in nostri gloriam nullus principum seculi hujus agnovit. nam si cognovissent, nunquam Dominum gloria crucifixissent. Certe cum noverint eum esse DEVM, qui perdere ipsos posset, cruciatus eorum augere, judicium accelerare, cum cernerent eum esse semen illud mulieris, in quo inimicitia illæ adversus serpentem satis se proderent, inter homines nunc comparentem, ut forti armato vasa ejus eriperet, virum sanctissimum, doctrina & exemplo plurimas animas ipsis eripientem, consultissimum*

mum

mum sibi duxerunt in id elaborare, ut ex hominum saltem consortio
 tolleretur, necandumque præsumserunt, a) non sane cogitantes vel
 plane nescientes, MORTE peragendum esse redemptionis opus,
 quod sane ex sacrificiorum typis itemque ex variis prophetis nos-
 se potuissent. Fusius hanc in rem *Origenes*, a) disserit: *Alius*
dicit filium, à DEO TRADITUM principi seculi hujus ceterisque prin-
cipibus ejus. deinde ab istis traditum in manus hominum (videtur
 plura loca combinare, Petri nempe *) dicentis: *Hunc consilio &*
præscientia DEI traditum sumsisistis per manus iniquorum. & Pauli †)
 agentis habitantes Hierosolymis & principes eorum hunc non noscen-
 tes petierunt à Pilato ut interimeretur) qui occiderunt eum. ut *Job*
bona primum tradita in manus Diaboli, qui ea tradidit prædonibus.
sic & eum tradidit princeps potestatis aëris qui operatur in filiis diffi-
dentia in manus hominum, in quibus erat & Judas, in quem post pa-
nem ingressus est Satan. Considera tamen, pergit, quoniam Pater
 tradens filium contrariis potestatibus non simpliciter tradidit eum,
 sed propter misericordiam suam, ut salvaret genus humanum. con-
 traria autem potestates tradentes Dominum in manus hominum, non
 pro salute aliquorum tradiderunt eum, sed quantum ad se, quia
 nemo eorum sciebat sapientiam DEI absconditam in mysterio, tra-
 diderunt eum, ut inimica ejus Mors subjiceret illum sibi, sicut omnes
 homines qui moriebantur in Adam. Sed & homines qui occiderunt
 illum, voluntatem habebant non sec. voluntatem DEI ordinatam,
 sed sec. voluntatem potestatum, qua filium DEI volebant fieri subdi-
 tum morti. Verum sat cito tamen resciverunt dæmones veram ope-
 ris redemptionis naturam. Si *Origenem* b) sequimur, Christo vix
 mortuo, RESURRECTIONEM ejus recordati sunt, & memoriæ ponti-
 tificum ac scribarum suggererunt Pilatum accedere & custodes ex-
 petere. quod tamen diaboli instinctu ipsos fecisse, mihi fateor per-
 suadere non possum. Viderunt tamen mox dæmones cum sociis
 damnatis *) DESCENDENTEM ad inferos, non sane tanquam me- *) Eph.
 dicum in nosocomium, quod *Origenes* c) finxit, sed tanquam IV, 9. 8.
 victorem terribilem captivantem captivitatem. experti sunt ipsum
 venisse †) ut dissolveret opera diaboli. resciverunt ipsum *) †) 1 Joh.
 morte sua destruxisse eum, penes quem mortis robur, & liberasse quot- III, 8.
 quot metu mortis per omnem vitam damnates erant servitutis. Co- *) Ebr.
 gnove. II, 14. 15.

†) Apoc.
XII, II.

e) Aet. XIX,
19.

gnoverunt se †) jam *vinci agni sanguine*. Nec RESURRECTIO ejus, nec ad cœlos ADSCENSIO, nec Sessio ad dextram DEI ipsos celata deinceps dici potest. Qui virtutem MERITI, SATISFACTIONIS valorem, REGNI potentiam quotidie experiuntur. Vt vere jam dicere *) queant: *JESVM novi. & Justinoteste, vim Christi nominis timeant demonia, tremantia adjurata per illud*. Et quam accurate omnes partes salutaris de redemptione nostra doctrinæ calleant, vel exinde patet, e) quod pars ejus nulla sit, quam non per organa sua, hæreticos, oppugnare tentaverint, quod systemata passim docebunt. Et quamvis animo veritati adversante, vere tamen dixit Præpocovius Socinianus: f) *Credis personarum ὁμοιωµάτα Tertulliani, περὶ παρξίν λόγους Justinī, Allegorias Origenis, homousion Alexandri & Athanasii? credis articulos fidei tot conciliis fabricatos? et quid in eo habes in quo demonibus præstes? qui, quacunquē vera in iis sunt, longe melius quam tu sciunt, & falsa à veris longe perfectius cognoscunt*. Et quam per obessos prodiderint articuli de Christo notitiam, prolixum foret enarrare, & supervacuum etiam, cum ex Scriptura de eo satis constet. Oraculum quod Augusto datum, de defectu oraculorum sciscitanti, Ge. Cedrenius ex Eusebio, & Suidas referunt:

Παῖς Ἑβραῖος καλετῶν με θεοῖς μακρότερον αἰῶνος
Τὸν δὲ δόμον περιπατεῖν, καὶ αἰδῶν αὐτοῖς ἰκεῖν.

A. e. Puer Ebraeus diis beatissimis imperans jubet me hanc domum relinquere, & ad infernum redire, sublestæ merito fidei est viris doctissimis. Vti Sibyllarum quæ habentur illustrissima de Christo vaticinia constat pla esse diu post rei eventum vaticinantium commenta.

g) Conf. Theodoretus in Ps. LXVIII, 22, a) in Matthæum p. 33, sq. Ed. Huetii. b) περὶ ἀρχῶν III, 2. pag. 725. c) in Libris Regum p. 35. Ed. Huet. d) in Dialogo cum Tryphone. it. Orat. ad Gentes. e) Specimen asserti egregium dat Magnif. & Gener. Præses in Præfat. Diss. f) in Epist. Jacobi. Operum p. 283. a.

§. XVII.

De Gratia
applicatrice.

His tantis DEI Clementissimi operibus partam hominibus salutem quod eis, illam acquirere sibi & APPLICARE impotentibus, appropriat, singulare Divinæ misericordiæ opus est ac beneficium, pluribus actibus perficiendum. Qui ut eo sollicitius adversantur dæmones

mones, ita illius actus singulos non ignorant. **ILLUMINATIONEM** existimares quam maxime latere æternis vinculis tenebrarum ad averna detrusos. Et dudum ab Ecclesia rejectum est, hodie quamvis in ecclesiæ lucem revocatum, *Origenis* commentum, quo ait: a) *Nescio annon ignis ille in futuro seculo qui incendit, habeat aliquid & quod illuminet.* Attamen dum †) *Spiritus erroris,* scriptura *) teste, tanto studio excæcat mentes infidelium, ut ne fulgeat eis illuminatio Evangelii gloriæ Christi, non omnino videtur ignorare illuminationis mysterium. Equidem quod Cardinalis Bona ait b): *quamvis demon possit aliam incognita docere, quia tamen non respicit moralem discipuli perfectionem, nunquam dicitur illuminare,* non omnino verum est. Utique dæmon non illuminat, sed nec homo proprie illuminat, sed solius verbi Divini est illuminare, siue is qui illud proponit perfectionem theologicam discipuli respiciat, siue non respiciat. Attamen notitiam illuminationis habere dæmones inde quoque patet, quod & huius simulacrum in hominibus quandoque effingere tentent. Sic idem Bona c) notavit: *Sexta hora oratio necessaria est, ait Basilus, ut liberemur ab incursum & demonio meridiano: ab insidiis scilicet malignorum spirituum, qui cum merito tenebræ voluntatis in malo prorsus obfirmata nocte perpetua damnati sint, solent tamen ad decipiendos incautiores non solum diem sed & meridiem simulare.* Quam in rem affert Hieronymi †) dictum de hæreticis dicentis: *hi meridiem promittunt, sed quantum Christi lumen non habent, non sunt meridies, sed demonium meridianum.* Equidem in hominibus notitia salutis, effectu licet salvari adhuc dum destituta, usu vocabuli sat recepto, *illuminatio* dicitur. Eadem vero notitia, vel etiam eminentior licet dæmonibus competat, vel *Jacobo* teste, eos credere dicente, (quod cum de salvifica fide ipsemet accipi nolit, utique de prioribus saltem fidei salvificæ partibus, notitiâ & assensu, vult assumi, quas ipsis concedit) non tamen unquam ideo dæmon illuminatus sicut homo dici poterit. Infert enim *illuminationis* vocabulum respectum ad salutem, quam tenebris antea obrutus nunc tanquam ad lucis meridiem homo conspiciere potest. Diabolis vero cum salutis spes nulla superfit, neque illi lumen ad videndam eam accenditur, neque lux quantumcunque notitiæ lux ipsis est, quippe non ad præmonstrandam salutis

De illuminatione.

†) 1 Joh. IV, 6.

*) Eph. VI, 16.

†) In Psal. XCI.

Jac. II, 19.

salutis viam, sed ad pudefactionem, confusionem, molestiam, & horrorem incutiendum data. Noscunt ergo illuminationem non suam sed hominum. Attamen quantum homo tum in notitia salutis, tum etiam in admittenda ejus efficacia profecerit, huriolari quidem quodammodo dæmones possunt, neutiquam vero certo scire. Nec constat ipsis an noscat hoc illudve, annon. An fidem revera admiserit, an conversus jamdum plene sit, quo temporis momento regeneratus sit. Hæc non noscunt dæmones, sed in pugnam adversus hominem descendentes demum quandoque experiuntur. Et vera in tantum est *Diadochi Photices* episcopi d) sententia: *Gratia DEI in profundo animæ, i. e. in ipsa mente habitat. Omnis namque gloria filii regis intus, ut ait propheta, dæmonibus inadspicibilis.*

De Conversione & Regeneratione.

De Justificatione.

De Renovatione.

De Adoptione.

De Electione.

**) Rom. VIII,*

38. 39. 30.

Quanta vero CONVERSIONIS atq; REGENERATIONIS hominum notitia ipsis competat, ex dictis §. XIV de pœnitentia & fide jam constare potest. Neque modus gratiosarum harum operationum ipsis incognitus existit, qui ut p. p. videbimus, non ignorant quæ salutis existant media. JUSTIFICATIONIS etiam quod ipsos non fugiat notitia, patet, siquidem dum *justitiâ vincuntur*, ut *Augustinus* e) ait, non *potentiâ*, utique imputatâ Christi justitiâ quam maxime vincuntur, non nostrâ. Neque fallere falsosve omnes dixero, f) qui dæmonem, sub specie animæ demortui, qui sine impetrata privata ABSOLUTIONE decesserat, comparuisse, eamque à ministro Ecclesiæ petiisse referunt. Vt & ignea Satanæ tela g) adversus gratuitam hanc per imputatam Christi justitiam peccatorum remissionem, per tot ejus organa jaculata, satis produnt furorem ejus contra ipsi non sane incognitam hanc doctrinam. Sanctificationis & RENOVATIONIS quam callentes existant dæmones, ea itidem, quæ de bonis operibus diximus, manifestant. Atque ADOPTIONIS quoque notitiam prodidit tentator Christi, quem cum Filium DEI dictum ad Jordanem audivisset, primo quidem tanquam DEI filium naturalem eum poscebat opus omnipotentis peragere: mox vero dubitans tanquam *filium per adoptionis gratiam* respexit, ad quales solum dictum Psaltæ pertinere non ignorabat. Vti neque PRÆDESTINATIONIS gratiosæ atque electionis ignari sunt, à qua ut ab omni gratia & charitate DEI, quæ est in Christo JESU Domino nostro, separare nos volunt Apostolo *) teste angelis.

angeli, principatus atque potestates, utique non nisi malignæ istæ. Vnde & GLORIFICATIONIS & æterna beatitudinis, summi operis misericordiæ Divinæ, notitiam habeant necesse est, à qua saltem homines separare summa votorum ipsis existit. Nec obliti omnino credendi sunt status, quem ipsimet ab origine sortiti fuerant. Prodidit talem notitiam ille Spiritus pythoniæ puellæ, Paulum ejusque comites dicens †) *viam salutis* annunciare, h. e. monstrare quæ via ad æternam perveniatur beatitudinem. Ipsum tamen spem salutis ante Christi adventum habuisse, quod cum *Iustino, Irenæus* h) & *Epiphanius* i) aliique Patres statuunt, ex scriptura probari nequit. Multo vero minus, quod ipsis etiamnum, vel in futuro seculo, ad salutem pateat reditus, quod non solum adversus *Origenem* Patres complures, sed etiam adv. hodiernos illius *ἑσχαταλογισμὸς πάλιν* instauratores Theologi ostenderunt k) eminentissimi.

De Glorificatione.

†) Act. XVI, 17.

- a) In *Exordium* Homil. 13. p. 103. b) *De discret. Spirituum* c. 10. p. 358. a. c) *Divina Psalmodia* c. 8. pag. 736. d) *de Perfectione spirituali* c. 79. ap. Petavium *dogmatum Theol. de Angelis* I, 8, 2. e) *de Trinit.* XIII, 13. f) Memorat ejusmodi historiam *VVierus de Prestigiis dæmonum* I, 12. p. 29. a. Edit. Germ. fol. g) Recentissime à *Christiano Democrito* hic objecta refutata vide in *Magnif. Prasidis Ex-
wegung des Unchens* Ch. Democriti: ein Hirt und eine Herde p. 17. it.
gründlicher und deutlicher Vortrag der Lutherschen Glaubens Lehren
p. 220. f. h) *Adv. Hæreses* V, 35. vid. ibi *Ferdardentius*. i) *Hæres.*
XXXIX. conf. ad h. l. *Petavius* p. 76. k) Hic saltem nominare
licebit Summe Vener. D. *Fechtii Exercitatione de Chiliasmo* annexam
Scrutinio profligatæ hæretificationis. c. 4. Ipsoque præfide habitam
B. D. *Grapii* Disp. *de æterno Evangelio*. it. S. R. D. *Gebhardt*, in
variis scriptis adv. *Petersenium* idem commentum refellentem.

§. XVIII.

Cum verò isthæc non immediate in anima hominis operetur Divina misericordia, sed per alia adhuc sua opera, sensibus hominum externis etiam patentia: putares dæmones sensibus talibus destitutos nec mediæ illorum habere notitiam. Sed uti constat, media ista esse verbum ac sacramenta: ita quanta VERBI quidem Divini notitia dæmonibus suppetat, supra §. VI perspeximus. Et quantum hanc peculiariter operum misericordiæ Divinæ per verbum ad homines applicationem attinet, eleganter observant Theologi ex parabola Salvatoris de quadruplici agro Satanam facis adeo concionibus interesse, & illis in via rapere *) *verbum*

De Verbo DEI.

*) *Matth.*
XIII, 19. *Marc.*
IV, 15. *Luce.*
à cordi- II X, 12.

- †) Act. XIII, à cordibus. uti per filios suos, dicente graviter Paulo, †) non cessat
 10. De Sacra-
 mentis V. T. subvertere vias rectas Domini. SACRAMENTORUM V. T. notitiam,
 quam daemones habeant, prodere videtur κακοζήλεια gentilium, Sa-
 tana citra dubium aut auctore aut directore, istis ita usa, ut inde à
 gentibus ad Judæos ista manasse & hodie nonnullis credantur. Sic di-
 cente Origene, a) Ægyptiorum idolis sacerdotes CIRCUMCIDUNTUR.
 &, observante Delrio b) magi in partibus latentibus non raro di-
 aboli characterem gerunt. Ac iidem Ægyptii, Epiphanio c) no-
 tante, tempore paschatos Judaici, greges & arbores suas minio il-
 linunt, tanquam alexiterio, ad imitationem sanguinis AGNI PA-
 * Ex. XII, 23 SCHALIS, quo Judæi superliminaria illeverant, *) ut transfret va-
 flator. Perinde ut Apostolus idolis oblata sacrificia daemonibus of-
 ferri †) 1 Cor. X, ferri †) asserit. Nec male Chaldaeus Paraphrastes, d) circum-
 20. cisione signatos in ea confortari dicit, ne timeant à spiritibus nocivis &
 demonibus nocturnis. At circumcisionem cito celebratam esse pro-
 pter aliquem infestum Judaorum genti angelum, qui posset non cir-
 cumcisos ledere, circumcisos non item, male colligit Origenes e)
 ex loco Exodi, ubi angelus, ut ait, ante circumcisionem Eleazari con-
 tra Moysen valuerit, quo circumciso irrita facta sit illius potentia.
 #) Ex. IV, 24. f. Nam Moyses *) ipse illum, qui ipsum interficere voluit, Jehova ap-
 pellant, nec meminit istum id ministro alio quodam facere voluisse,
 ceu in Paschatis institutione ejus addit mentionem. De SACRA-
 De Baptis-
 mo, MENTIS Novi Testamenti BAPTISMO & S. EUCHARISTIA da-
 monum notitiam, quam vel κακοζήλεια, vel apparendo, vel
 repugnando, tum per obseffos, tum per magos, tum per hæreti-
 cos prodiderunt, nimis prolixum esset edisserere. Baptismi Christi
 spectatorem fuisse Satanam, non inconcinne ex subsequente ten-
 tationis ratione colligunt Theologi. Nec eum tum saltem Johanni
 baptizanti præsentem fuisse æque dilucide patescit, cum præsertim
 †) Matth. III, 7. eo tot homines †) futuram iram, adeoque Satanæ quoque pote-
 statem, effugerant. De vario baptismo diabolico plura doctè tradidit
 Celeb. D. Ern. Sal. Cyprianus †). qui etiam Tertulliani g) locum
 memorabilem notavit: Diabolus, dicentis, ipsas quoque res sacra-
 mentorum Divinorum in idolorum mysteriis emulatur. TINGIT &
 ipse quosdam, utique credentes & fideles suos, expiationem delicto-
 rum de lavacro repromittit; & sic adhuc iniciat Mithra: signat illic
 in fron-

in frontibus milites suos; celebrat & PANIS OBLATIONEM, & imaginem resurrectionis inducit. Vt vero alios à S. cœnæ usu arcere h) solitus est Satanas, ita Sevennenses i) Spiritus ipsorum ad S. eucharistiam est adhortatus, à ministerio saltem Ecclesiarum ordinariorum amovens. Tractavit B. Christ. Chemnitius k) sigillatim quæstionem: *An daemones norint in SS. Eucharistia revera adesse corpus & sanguinem Christi?* Et asserit eos, si velint fidem habere verbis institutionis, potentiam saltem habere noscendi rem ipsam, licet modum præsentiae & unionem sacramentalem æque ignorent ac hypostaticam. Inprimis autem post ascensionem Christi & hodiernum, ex eventibus colligentes, certiores factos de veritate verborum institutionis, quæ ab initio ad resurrectionem usque tanquam à nudo homine prolata saltem habuerint, nec magni fecerint, adeoque tum adhuc veritatem ignoraverint. Cæterum de Huld. Zwinglio constat, quod de se ipse profiteatur l), anxie sibi cogitanti de sensu verborum institutionis, adpetente luce XIII Aprilis, in somnio visu n esse monitorem adesse, quem ambigit albus an ater fuerit, qui dixerit ad eum: *Quin ignave respondes adversario, quod Exod. XII scribitur: EST enim Phase, h. e. transitus Domini?* Quod vero Fevardentius m) refert Lutherum de se scribere: *diabolum ac se inter sese mutuum familiariter nosse. & plus uno salis modio simul comedisse, illumque dulci alloquio se frequenter convenisse, & nocte excitasse, atque stimulas, ut contra Missam scriberet, & ad eam rem argumenta suppeditasse;* eo turpiter mentitus est. Refert Lutherus noster in eo, quem allegavit Fevardentius, loco n) tentationes Satanae, quibus ipsum quindecim jam annos Missam angularem administrantem sit aggressus, non dulci alloquio, sed quod sudorem sibi excussisse & pectus concussisse fatetur, vera quidem contra Missam illam obiciens, Verbo DEI nempe & conscientia ipsius fundata, sed falsa elaturus inde, nempe desperandum igitur esse. Nusquam vero ait Lutherus instigante diabolo & argumenta suggerente se adversus Missam scripsisse. At hoc ille Megalander cum adversus abusum Missarum scriberet, diserte dixit o) Spiritus illos sanctosve viros, qui apparuisse, utque Missarum beneficio ipsis succurreretur precati, dicantur, diaboli fraudes esse, qui laborarit verum Missæ usum astu illo abolere.

a) Homil. in Jeremiam p. 85. Ed. Huet. b) *Disquis. Magicarum* L. II. quæst. 4. p. 253. c) *Heresi XVIII.* p. 39. d) in *Cantic.* III, 8. 9. ap. *Spencerum de legibus Ebraeorum ritualibus* I, 4, 2, 5. e) *Contra Celsum* L. V. p.

263. Ed. Spēnceri. f) In *Selectis Programmatibus* p. 61. sqq. g) Ex libro *de Praescriptionibus adv. Hares.* c. 40. Et in Edit. Froben. 1510. pag. 110. conf. & Ejusd. liber *de Baptismo* prope initium. h) Conferri meretur B. Scribae Verlohner Schäßlein. Im *Historischen Bericht* s. 21. 25. i) v. *Porstius* p. 47. sq. 121. von *Inspiriten*. k) *De fide demonum* pag. 33. sq. l) In *coronide de Eucharistia*, sive *Subsidio Eucharist.* Verba ipsius exhibita invenies ap. Herm. *Witsium* Miscell. S. Lib. I. c. 24. §. 27. qui cum Frid. *Spanhemio* Seniore Divinum agnoscit in stud. insomnium, Sed Contrarium ostendit Celebrat. Ecclesiae nostrae Theologus Val. Brn. *Lascherus* in *der ausführlichen Historia motuum* P. I. p. 68. seqq. m) *Ad Irenaeum* 1, 9. 4. n) *De Missa Angulari* T. VI *Altenb.* p. 85. b. sqq. c) T. II *Altenb.* p. 46. sqq.

§. XIX.

*De Religio-
ne.*

Horum vero Divinae misericordiae operum effecta plura jam §. XIV vidimus diabolo non esse incognita. Istorum quidam quasi complexus est RELIGIO, qua homo pridem DEO adversus, jam quasi vinculo religatur eidem & redunitur. Non id quocunque modo fieri posse, quod hodie quidam, quos an singularis an omnis an nullius esse religionis dicam ambigo, statuunt, rectius his dubio procul norunt daemones. Neque temere B. Christ. Chemnitius saepius laudatae Dissertationi a) corollarium subnexuit: *Quanam sit vera religio, diabolus non ignorat.* Sic enim per Pythonissam in Actis †) clamabat: *Servos DEI illos annunciare VIAM SALUTIS.* Merito tamen *Wierus* b) impietatis arguit sacrificulum, qui diabolum dixerat esse *Christianum*. Revera enim nunquam cessat *pervertere* *) *vias DEI rectas.* Atque ut inde singulos verae religionis tenaces noscere laborat, exemplo Jobi: ita & horum DEO restitutorum hominum complexum, ECCLESIAM inquam, non minus agnoscit. Ita enim integrum *discipulorum Christi cœtum* popo- †) *Luc. XXII,* scit †) ad tentationum cibrationem. Novit draco ille magnus *) *mul- 31. lierem sponsam ac matrem Christi.* Novit & persequitur, undis eam ab- *) *Apoc. XII, 4. 13. 15.* sorpturus & bellis sui deleturus. Atque licet *in petra fundatam,* †) *Matth. XVI, 18.* non tamen cessat sanctam concionem illam †) variis erroribus & hæresibus oppugnare. Revera enim, dicente Epiphanio a), *hæreses omnes porta illa sunt inferorum, quæ adversus petram, & funda- tam in eo Ecclesiam nihil omnino virium habere possunt.* Unde singula- res cœtus, pura verbi Divini prædicatione & intemerata Sacramen- torum administratione extrinsecus quoque conspicuos, noscit & ag- *) *Matth. XIII, 39. 29.* greditur. *Zizania* *) inspergit, & in iis †) nunc thronum suum, †) *Apoc. II, 13. III, 9.* ut in *Pergamena* quondam Ecclesia, nunc synagogam suam adstruit ut in *Philadelphensi.* Atque ex Ecclesiae observatione, & eorum quæ in

in ea contingunt conspectu vel ipsam illam plurimorum mysterio-
rum notitiam ipsos quoque daemones hausisse non invito Apostolo *) Eph. III. 10
credo me asserturum, quippe qui *) *imperii ac potestatibus in caelesti-
bus per ecclesiam ait innotescere multivariam sapientiam DEI.* Nec la-
tet daemones, quantum Divinae misericordiae beneficium versetur cir-
ca tres STATUS HIERARCHICOS. Non ignorant, quam gratiosum *De Ministe-*
operum gratiae effectum sit MINISTERIUM ECCLESIASTICUM. *rio Ecclesia-*
Distinguebat lat erudite ille in obsesso †) maligno Spiritus Paulum †) Act. XIX.
Christi ministrum à circulatoribus exorcistis Judæis, dicens; *JESUM*
novi, & Paulum scio, vos autem qui estis? & in Pythonissa *) *) Act. XVI,
de Paulo & sociis verbi praconibus clamabat: Isti homines, servi 17.
sunt DEI altissimi, qui annunciant vobis viam salutis. integram
quasi definitionem veri ministri ecclesiae edisserens. Nec Aposto-
los saltem agnovit administratos Christi. Perpetuum ejus in verbi mi-
nisterium odium omni seculo testatur, quantam semper ejus habeat
notitiam. Non semel saltem in ore prophetarum Achabi †) olim spi- †) 1 Reg.
ritus mendax exivit. Primos omnium semper verbi ministros sedu- XXII, 22.
cere satagit. Sinceros quoque Doctores omni tempore persequitur.
*Hodienum quoque non secus ac olim Jesuæ adversatur *).* stat à *) Zach. III,
dextris, ex accusatorum ritu, immundas eorum vestes, propriam ipso- 1. 3.
rum justitiam, non tantum coram DEO sed & coram hominibus &
ecclesia traducens, ut detrahat efficaciae ministerii illorum. Quo-
ties totum verbi ministerium eliminare tentavit? Etiam singula-
rem sanctitatem spirantes Sevensenses d) ab ordinario verbi mini-
sterio ut discederent, in mandatis acceperant. Nec hodie demum
fœminas in illud adsciscere tentavit. Quibus argumentis Quintilla
& Priscilla quondam id effecerint, Epiphanius e) consignatum reli-
quit, qui diabolum per eas ridiculos earum errores disseminasse f)
judicat. Neque ejus quod in MAGISTRATU POLITICO Divinae
misericordiae est beneficium, ignari sunt daemones. Hinc nusquam
fere magis quam in vera ecclesia magistratum impugnarunt. Non
olim saltem Sataniani g) nullo neque nominis neque sanctionis
Dei p̄s, neque regionis Joveae, neque Legum firmamento se conti-
neri passi sunt: Sed & ut primum hisce postremis seculis purior sa-
lutaris Doctrinae lux refulsit, ad hunc usque diem, non defuerunt
Satanæ discipuli, qui magistratum aequè ac reliquos status hierar-
chicos

- chicos vellent ecclesiâ ejectos. Et penes extraneæ religionis principes etiam animos occupant adversus populum DEI. Ita enim imprimis aulam magistratum occupant, sicut Daniel †) *principes regni Persia & Græcia* memorat. quæ ratione *Origenes* atque alii Patres
- †) c. X, 13. 20. Jesaiam *) annotant Luciferum cælo lapsum appellare dæmonem regni Babel, & Ezechiel †) regem Tyri esse dæmonem, ejus regni magistratui se imprimis adjungentem. Neque ignorare possunt maligni genii, à DEO esse institutos magistratus, cum inter ipsosmet, ex primo statu, regni magistratus & subjectos habentis forma manserit, ceu vel Salvator ipse *) concedit, etiam diabolorum regi tribuens, quod probe noverit: cives regnum ampliantes juvandos potius quam coercendos & discrucandos esse. Licet impudentissime utique coram CHRISTO tentator ille †) se pro constitutore magistratum vendere fuerit ausus, ostensis omnibus tertæ regni ei dicens: *Tibi dabo potestatem hanc universam & gloriam illorum, quia mihi tradita sunt, & cui volo, do illa.* Cum tamen, utut
- *) Joh. XII, 31. Eph. VI, 12. Matth. VIII, 31. *) 1 Sam. XVI, 14. 1 Reg. XXII, 22. 1 Paral. XXII, 1. coll. 2 Sam. XXIV, 1. †) 1 Tim. IV, 1. 3. *) c. III, 8. VI, 17. 18. *κατακαλεῖται* *) *tenebrarum hujus sæculi* sit, neque porci †) tamen ullius habeat potestatem: & non possit non nosse *) adversus impium *Saul* ac *Achabum* æque, ac pium *Davidem* non nisi iræ Divinæ famulum se existere. In statu OECONOMICO Divinitus constitutam Parentum præ liberis, Dominorum præ servis prærogativam tanto magis nosse censendi, quo magis illam quotidie evertere nituntur DEO semper adversantes illi Spiritus. Nec CONJUGII prohibitio inter †) doctrinas dæmoniorum esset, nisi nossent ea divinam id esse ordinationem. Pulchre *Theodoretus* h) de Hæreticis, qui docente illos Satana nubere ac generare à Satana esse docebant, *Bellum*, inquit, illi adversus creatorem hujus universi gerebant, ideò ne per matrimonium opificium ejus augetetur formidabant. Vti libellus *Tobiæ* *) *Asmodem* memorat, quibusque matrimonii possit nocere quibus nequeat, dissert. Ipsorum vero spirituum malorum vel inter se, vel etiam cum hominibus conjugum, quo etiam Patres nonnulli i) eos lapsos putarunt, nulla probabili ratione asseritur; multoque minus locus *Geneseos* †) id comprobabat, qui filios DEI filias hominum ambiisse memorat. Quam veteres quidam nectunt dæmonum genealogiam, locum *Joh. VIII, 44* ita legentes: *Vos estis ex Patre diaboli — ille homicida est ab initio, &*

in veritate non stetit, - - quia mendax est, ipse & pater ejus: mireris, etiam Doctissimum Alethinum k) amplexatum, cum istam loci Johannei interpretationem jam olim l) βιβλικώτα. Origenes meritò respuerit. Quæ vero his, ecclesiæ nempe ejusque statibus & Christo, & Gratia Divinæ adversantur, ANTI-CHRISTUS & Babylon, & Sodoma, & Ægyptus, nobis quidem nonnisi ex revelatione patefiunt, demonibus autem eo notiora facile cernuntur, ut pote quorum Babel domicilium *) est, & ipse Satanus est †) φηρι- tus antichristi, *) cujus adventus est in Satana efficacia cum omni potentia & signis & prodigiis mendacibus.

*) Apoc. XVIII, 2.
†) 1 Joh. IV, 3.

a) De fide demonum. b) De prestigiis demonum V; 23. p. 361. 20. c) Hæres. LXXIV. p. 903. sq. d) v. laud. Porstius de Inspiratis p. 47. sq. 122. 160. sq. e) Hæres. XLIX, p. 418. f) Hæres. LXXIX. p. 1058. g) Epiph. Hæres. XXC. p. 1069. h) in Epitome Divinorum Decret. De Virginitate i) vid. Petav. Dogmatum Theol. de Angelis III, 2, 2. 4. Fragmentum Enoch tributum eandem fabulam tradens habes in Bangii Exercit. p. 25. k) in notis ad Petavii dogm. Theol. de Angelis III, 3. 2. p. 94. l) in Johannem p. 308.

*) 2 Thess. II, 2.

§. XX.

Restant opera divina JUSTITIÆ, quorum notitia demonibus tanto minus negari poterit, quo ea magis ad ipsos etiam spectant. REPROBATIONE hominum uti Satanae ditiones augentur, ita tentationes ad desperationem vergentes, dum sæpius lapsis vel gravius afflictis persuadere laborat eos reprobatos, in judicium ante descriptos, in iram constitutos esse, quamvis sua misceat mendacia, satis eæ tamen arguunt non incognita ipsi esse justa hæc DEI judicia. RESUSCITATIONEM MORTUORUM, corpora, peccatorum hic pariter ac variarum afflictionum consortia, ad poenarum vel præmiorum quoque communionem reducturam, nisi in tot exemplis vidissent, & in Christi resurrectione, tanquam summam regni ipsorum perniciem & pestem experti essent; sibi tamen non ignotam esse tum tot impugnatoribus hujus doctrinae, tum variis in assumpta defunctorum specie apparitionibus, tum κακοζυγία & mortuorum in vitam fraudulenta reductione, qualem ab Hercule & Apollonio præstitam tradit Philostratus, a) satis monstraverunt. Et si nusquam se prodidisset Sevensensium spiritus, eo non Divinus, qualem se vendebat, sed mendax spectatus est, dum resurrectionem

De Reprobatione.

De Resurrectione mortuorum.

nem

**De Extremo
judicio.**

†) Apoc.

XII, 12.

*) Judæ VI,

2 Petr. II, 4.

†) I Cor. V, 5.

De Morte æ-

terna.

*) I Sam.

XXVIII, 19.

†) Luc. X, 18.

Joh. XII, 31.

*) Judæ 6.

†) Matth.

XXV, 41.

Gen. III, 14, 15

*) Matth.

VIII, 29.

Luc VIII, 31.

nem Thomæ Emes promisit & tam severe jussit b) sperandam, majus illud fore miraculum dicens, quam quo Salvator Lazarum excitavit. Sic ex JUDICII EXTREMI notitia tanto acriori sævit furore, sciens †) parum sibi temporis superesse, ad quod quippe judicium magni diei servantur aternis vinculis sub caligine *) angeli illi apostatae, ab hominibus †) etiam DEO repositis tum judicandi. Atque statim à morte corporis animas impiorum ÆTERNÆ MOR- tui addici, quotidianâ quasi experientiâ scire possunt. Sic perso- natus Samuel ad Saulem, quem DEO exosum esse ante dixerat, cras, aiebat, *) tu ac filii tui mecum eritis. Noscunt quid sit à DEO rejectum esse, dum tanquam fulgur è cælo †) ceciderunt, noscunt catenas tenebrarum sibi injectas *) aternas. Noscunt aeternum sibi ignem paratum †) esse, idque vel inde à maledictione serpenti post seductum hominem illata. Ita enim Irenæus c) ipse ex illo Matthæi loco explicat DEI verba ad serpentem: Quoniam fecisti hoc, maledictus tu ab omnibus pecoribus & omnibus bestiis terra. Hoc idem, dicens, & Dominus in Evangelio his qui à sinistris inveniuntur ait, abite maledicti in ignem aeternum, quem preparavit pater meus diabolo & angelis ejus. Significans, quod non homini principaliter preparatus est aeternus ignis, sed ei qui seduxit & offendere fecit hominem. Licet alias idem Irenæus d) cum Justino credat dæmones ignorasse suam damnationem, ante Christi id nunciantis adventum. Certe initio statim ministerii Christi norant expectandos sibi esse *) cruciatus & paratam abyssum, saltem ne accelerarentur futurae graviores pœ- nae, obtestati.

a) De Vita Apollonii IV, 45. b) v. Porphyrii l. c. pag. 53. 69. 164. c) Adversus Hæreses III, 35. d) L. V. c. 25.

§. XXI.

**De Lege &
Evangelio.**

Non vero minus, quam operum, etiam DIVINÆ VOLUN- TATIS notitiam dæmones habere, nemo negaverit facile, & ex di- ctis etiam constare potest. Quippe qui S. Scripturam norint, & ad voluntatis DIVINÆ LEGALIS normam hominum actiones norint examinare, & tum DEO tum ipsorum conscientiae deferre & accu- sare. Et voluntatis DEI EVANGELICÆ notitiam non potest non habere serpens antiquus, cum vel ipsi & in pœnam ejus promul- gatum

gatum sit *proteuangelium*. Vnde tamen evangelicæ pariter ac legalis voluntatis cognitio non nisi dolorem ac horrorem dæmoniis concitat, quæ quippe DEVM illum *ipsum*, secundum essentiam, opera & voluntatem ejus ita saltem *noscunt, ut contempniscant.*

Gen. III, 15.

Jac. II, 19.

§. XXII.

Nosci enim DEVM ita à dæmonibus, jam non amplius dubium existere poterit cuiquam, adeoque nec quod detur dæmonum Theologia. nisi forte ambigas, an habitus docendi, confirmandi ac defendendi cognita statim adsit, quibus illa adest notitia. Cujus tamen rei multo minus dubium quempiam habere posse existimarem, cum talium habituum facultates dæmonibus æque ac hominibus perditissimis ex primævo statu queant superesse. Meminit B. Lutherus a] historię, quæ diabolus Ecclesiastæ subito morbo correpti vices in sacra concione levarit, ea dexteritate & efficacia, ut lacrymas omnibus excitaret. Et quamvis ipse nolit veram venditare illam historiam, verisimilem tamen asserit, quod utique diabolus verbum, officium, & sacramenta Christi tenere & dare possit, qui angelum lucis & DEI majestatem possit mentiri & simulare. Sic & primarius non ita pridem in Pomerania Svecica Theologus D. J. Fr. Mayerus diabolum doctoris Theologiæ pariter atque Philosophiæ munere quandoque fungi memorat. Vt exempla ab aliis cumulatim allata taceam, quæ sane in dubium vocare omnino nolum. Cum præsertim & ipsa S. Scriptura suffragetur. Certe Christus dum tam severe †) interdixit dæmonibus ne ipsum manifestarent, novit se ab iis manifestari h. e. clare doceri posse. Neque negaverit quispiam Apostolum, *) dum linguis subterraneorum etiam confitendum dicit, JESVM Christum esse Dominum in gloriam DEI Patris, dæmones etiam innuisse, cum & alibi †) angelis linguas tribuat. Neque minor erit in confirmandis & defendendis cognitis divinis mysteriis facultas, si vel jubente DEO in ipsius gloriam id facere teneantur, vel etiam ut in aliis fallere tutius queant, in nonnullis hoc faciant. *Severnenses* d) haud pauci dicta Scriptura recte & largiter allegasse memorantur. Quædam ex iis fœmina librum contra inspirationes ejusmodi scriptum, spiritu suo lata, refutavit. alii peccata & vitia redarguerunt, contra sacerdotes, papam, ecclesiam, anti-Christi regnum, missam, & ejusmodi alia cum zelo inventi,

An docere i.
sta & defen-
dere possint?

2 Cor. XI, 14

Matth. IV, 9.

†) Marcæ
III, 12.

*) Phil. II,

II. 10.

†) 1 Cor.
XIII, 1.

velli, & eos qui religionem abjuraverant, ut reverterentur, hortati
 sunt. Sic de Montani Spiritu jam olim retulit Eusebius d) quod
 etiam ἐλεγκτικὸς videri voluerit. At rectissime tamen Origenes
 e) Non vult DEVS, inquit, auditores nos fieri & discipulos dæmo-
 num. neque vult, ut si quid volumus discere, discamus à dæmoni-
 bus. Melius est enim ignorare, quam à dæmonibus discere. Pro-
 pter hoc & Dominus noster JESVS non dignatur à dæmonibus acci-
 pere testimonium, sed ait: obmutesce & exi ab eo. Quem etiam
 Apostolus suus Paulus imitatus, dolens convertit se & ait spiritui
 pythonis: Præcipio tibi in nomine JESU CHRISTI, discede ab ea. In
 quo requiras forte, quid dolens Paulus increpet spiritum pythonis?
 nunquid blasphemum dixerat? At non pro blasphemia doluit Pau-
 lus, sed pro eo, quod indignum judicaret sermoni suo à spiritu py-
 thonis testimonium dari. Quod si Paulus sibi testimonium dare eum non
 patitur, sed dolet super hoc: quanto magis dolere debemus, si quan-
 do decipi videmus animas ab iis, qui, velut Divino alicui, spiritui
 Pythonis, aut ventriloquo, aut divinanti, aut auguri, vel aliis qui-
 buslibet hujusmodi dæmonibus credunt?

a) Von der Blind. Im. ss. T. VI. Altenb. p. 106. b) in Diss. *Præsumptio dæmo-
 nis CHRISTI in statu exinanitionis agnoverit?* p. 4. c) v. Porstii. *Hi-
 storische Nachricht von den Inspirierten* p. 48. 47. d) *Hist. Eccles. L. V.
 c. 16. p. 181. A.* e) *In Numeros p. 135.*

§. XXIII.

VNDE AC-
 QVISITA
 Theologia dæ-
 monum?

VNDENAM vero spiritibus tam malignis advenerit tantus
 sanctissimæ doctrinæ habitus, id quod secundum hic tractandorum
 caput est, non æque facile decerni hic quidquam posse videtur.
 Quænam pessimis & corruptissimis creaturis facultas cognoscendi
 optima? Quod Optimo, Imo Ter Optimo Maximo ac Immutabili
 Numini, luci inaccessæ, studium sua permittendi perditissimis?
 Quod si consideremus omnes modos, quibus creaturam rationis
 participem in Divinorum notitiam pervenire posse novimus, ex
 nullo eorum dæmones istam suam Theologiam acquisivisse dici ita
 fere possunt, quin dubium aliquod superesse videatur. Aut enim
 ea in ipsa creatione indita & concessa est; aut ipso rerum eventu
 magistro, atque experientia docente, acquiritur; aut ratiocinantis
 facultatis virtute indagatur; aut accipitur per Divinam revelatio-
 nem, eamque vel talem, qua sine medio intuetur creatura faciem
 patris

Patris cœlestis, & mentem DEI proxime conspiciat; aut per media consequitur Divinorum mysteriorum cognitionem, v. g. *per verbum*, quo modo hominibus viatoribus concedere thesauros suos Sapientissimæ placuit Opulentia; vel alia *ratione* Spiritibus corporeo organo carentibus *peculiari* & accommodatiori. Num vero hisce modis dæmones quoque Theologiam nacti sint, quidnam dubitare vel negare vel etiam asserere siveat, curatius meritò expendetur.

§. XXIV.

Excellentissimam DEI cognitionem dæmonibus quoque in ipsa eorum CREATIONE collatam fuisse, dubio caret. Ejus vero partem vel nihil ipsis post eorundem lapsum remansisse, tam hominum ex lapsu orta ignorantia siveat videtur, quia tantam concretæ sapientia jacturam fecimus, ut ejus vix tenuissima rudera indagare liceat, per rerum creatarum sensum de creatoris existentia & natura colligendo, detegenda, subinde tamen dicente stultorum corde: non est DEUS. Sed & ipsa S. scriptura id comprobat †) *diabolum in veritate non stetisse*, & *) *angelos peccatores æternis tenebrarum vinculis constrictos esse asserens*. uti recte Origenes a) per 2 Petr. 11, 4. tenebras exteriores inter poenas infernales memoratas opinatur, non tam aërem aliquem obscurum sine lumine intelligendum esse, sed de his, qui profunda ignorantia tenebris immersi extra Divina intelligentia lumen effecti sunt. Ut adeo & facultas intelligendi Divina, & objecta sacrae notitiæ dæmonibus adempta videantur. Vnde & B. Wilh. Lyserus: b) *Quod concretam attinet Theologiam, veram accepit diabolus. Sed hac amissa est. Nulla enim illi reliquia post lapsum sunt concedenda, uti homini tamen conceduntur. diabolus enim irreparabiliter lapsus est in tenebras, quibus nil lucis adest concreta.* Atque id profecto extra omne dubium est, non exiguam jacturam dæmones quoque fecisse concretæ ipsis sapientia. Neque dubium est, intellectum ipsorum quoque ignorantiæ & oblivione divinorum esse occupatum, quorum contemptus, tædium, odium & horror ipsos ceperat. Neque negari poterit, quantumcunque ipsis Theologiæ concretæ supersit, non tamen eam ipsis lucem esse, ceu dicta §. XVII probare possunt. Nil lucis concretæ etiam illis adest, luce ipsâ, quæ fuerat, in tenebras ipsis mutatâ, ad augendam sc. ipsorum confusionem, inquietem, odium, invidiam vergente. Be-

An concre-
ta?†) Joh. VIII.
44.

*) Judæ 6.

a) per 2 Petr. 11, 4.

ne B. Mich. Waltherus c) *caligo*, ait, *aternam gratia & letitie Divinae privationem notat*. Hæ tenebræ utique & intellectum ipsum occuparunt, nam totos eos hæc perpetuo constrinxerunt vincula. Superesse vero dæmonibus Theologiam; adeoque & objecta notitiæ rerum Divinarum, & facultatem ea noscendi, non prorsus iis esse adempta, nihilosecius salvis, quantum perspicio, Scripturæ dictis asseri poterit. Non temere idem B. Waltherus, d) *ex gratiâ creationis*, ait, *habent FACULTATEM credendi veritatibus Divinis & humanis, quia haud dubie ipsis, tanquam spiritibus sagacissimis, plura naturalia post lapsum fuerunt relicta, quam homini*. De cujus asseri veritate non nunc juvat ex causis ejus prolixè ratiocinari. Allata hæcenus uberrius a Scripturæ & Experientiæ testimonia sat aperte hanc iis facultatem vindicant. Et quis credat Protoplastos post lapsum Divinorum mysteriorum non magis gnaros mansisse, quam hodie recens nati existunt infantes? Nulla hoc Scripturæ cogit assertio. Multo vero minus probabile est dæmones omnium mysteriorum statim amisisse notitiam, cum ipsi corporis expertes, multo minus quam homines, mutationi sint obnoxii. Licet, ut dixi, ex incuria & fastidio atque odio DEI dum hæc illave diu non cogitarunt, ea facile sint obliti. Ita tamen, ut nihil obstet, quo minus cito eorum recordari possint. Neque, stante notatâ à Cassiano dæmonum differentiâ, nega vero, alios plus aliis amisisse, & adhuc hodiernum magis magisque amittere concreatam divinorum notitiam impuros illos scelerum præsides & stercoreos deos. Imo in nonnullis eam dudum forte omnem esse deletam. Verum tamen illos, quorum tam amplam Theologiam supra recensuimus, ejus haud parvam partem ex concreatâ reliquam habere: negari nequit. Quod

joh. VIII, 44, Salvator ait *diabolum in veritate non stetisse*, id non evincit, eum omnem veritatis notitiam amisisse. Recte B. Alb. Græverus e) dum hanc quæstionem tractat: *Utrum in demonibus omnis notitia naturalis penitus sit ablata?* de isto loco respondet: *Dictum Christi Joh. VIII non videtur hoc velle, quod diabolus nullam veritatis cognitionem habeat, sed quod veritatem non profiteatur*. Potest enim is qui mentitur veritatem agnoscere, imo proprie loquendo, omnis qui mentitur veritatem novit. Si non novit veritatem, nosse autem se putat, mendacium quidem seu falsa dicit, sed proprie & accurate loquendo non mentitur, quod Scaliger annotavit Exerc. II, §. 5. Merito igit-

to igitur Celeb. Lintropius f) *Non ausim*, inquit, temere omnem dæmonum Θεωλογίαν promiscue falsam pronunciare, ut non aliqua illis, utut minime spiritualis aut salutaris, historica tamen & literalis veritas Theologica relinquatur. Non tam ex visione quidem, (ut habet J. Lud. Fabricius) quam ex creatione residua & experientia aucta. Neque scio annon rigidius paulo omnem iis concreatam Theologiam ita penitus amissam dixerit Wilh. Lyserus, ut nulla illis reliquia post lapsum supersint, & nihil adsit lucis concreata. Ex Judæ vero loco ipse quoque Origenes dæmonibus non omnium Divinorum ignorantiam tribuit, qui potius Voluntatis Divinæ legalis notitiam iis competere ex eodem comprobat, nisi, dicens, g) lege, dicente quod agi debeat, & quod agi non debeat vetante, tenerentur cœlestes ordines, nunquam de iis diceret divina scriptura: angelos quoque qui non servaverunt principatum suum, sed dereliquerunt proprium domicilium, DEVS Judæ 6^a ad iudicium magni diei eternis vinculis in tartarum constrictos sub caliginere servavit. Vnde constat inesse his legem, qua non observatâ passi sunt hæc quæ superius scriptura testata est.

a) Περὶ ἀρχῶν p. 708. b) *System. Theolog. Theol. Exeges.* p. 4. c) *Harmonia Biblica* ad 2 Petr. II, 17. d) *Ibid.* ad Jac. II, 19. e) *Centuria Illustrum questionum Theol.* p. 219 f. f) *Lineament. Protheoria Theol.* S. 7. g) *In Epist. ad Rom. Lib. III. ad cap. III.* p. 498.

§. XXV.

Minus igitur dubium est, dæmones istam suam Theologiam *An per experientiam?* EXPERIENTIA magistrâ etiam acquisivisse & augere. Cum enim remanserit eis facultas noscendi Divina, attendere utique operibus DEI in tempore evenientibus, eorumque notitiam acquirere possunt. Non possunt utique turpissimi sanctissima, perditissimi salutaria, nequissimi rectissima secundum eorum naturam experiri. †) occultata est à volucris cœli, à potestate aëris, Divina sapientia, non gustant videntve quam benignus sit Dominus. Co- XXVIII, 21. gnoverunt tamen ita creationem hominis. ipsi lapsus humani auctores svasoresque extiterunt. DEVM natum hominem ita resciverunt. ejusque morte suorum operum interitum suamque potestatem extinctam experti sunt. attendunt servis DEI, vident nequissimi integros, rectos, timentes DEVM & recedentes à malo. experiuntur se ab hominibus DEO reconciliatis vinci atque conculcari. cernunt inquieti sanctorum pacem & tranquillitatem, & in- vident

*) Eph. III,
10.

vident perpetuo restituta hominibus bona omnigena. Sic eos baptismi Christi spectatores fuisse Theologi statuunt. Sic naturali sagacitate, ut ait B. Chemnitius, a) credere possunt miracula pro doctrina coelestis veritate à Christo & Apostolis facta non esse magica, sed vera & Divina. Sic *) in Ecclesia demonibus quoque multivaria DEI sapientia innotescit.

a) De Fide demonum, pag. 39.

§. XXVI.

An per Con-
jecturas ?

†) Rom. I,
19. 20.

Conjectando atque RATIOCINANDO quo minus daemones in ulteriorem Divinorum notitiam penetrasse asserantur, persuadet tum recondita horum mysteriorum natura, tum defectus studii penes depravatissimos quo proficiant in scientia sanctissima. Quemadmodum futura conjectent, Lutheri verbis §. IX exposuimus. Sed illa revera mundana sunt, non mysteria Theologica. Quod Irenaeus a) dicit: Invisibilis poterat DEVS angelis esse propter eminentiam, ignotus autem nequaquam propter providentiam. Invisibile enim ejus cum sit potens, magnam mentis intuitionem & sensibilitatem omnibus praestat potentissima & omnipotentis eminentia. Unde etiam, si nemo cognoscit Patrem nisi Filius, neque Filium nisi Pater, & quibus Filius revelaverit, tamen hoc ipsum omnia cognoscunt, quandoquidem ratio mentibus infixata moveat ea & revelet eis, quod est unus DEVS omnium Dominus; eo non amplius quidquam angelos ratiocinando assequi asserit, quam quod Paulus †) etiam gentibus corruptissimis concedit *γνωσις & θεῶν* ex operibus animadvertendum. Omnino vero reconditam DEI sapientiam, & quæ noluerit DEVS iis innotescere, ratiocinando nunquam assequuntur. Cum tamen facultas intelligendi Divina amplior eis quam hominibus supersit; quem vero studium proficiendi non praestat, eum metus suarum rerum, horror augendorum cruciatuum, nocendi libido, forte etiam frivola curiositas addere possit animum scrutandi nonnunquam consilia Divina: non negari plane poterunt ratiocinando qualitercunque proficere in Theologia sua. Sic B. Meyerus b) thesin constituit: Christus in statu exinanitionis, post tentationem, à diabolo pro filio DEI naturali & Messia cognitus est, cognitione non evidenti & omnino certa, sed inevidenti, subinde conjecturali & opinione firma. Atq; ante eum laudatus saepius Christ. Chemnitius c) Dicimus, ait, cum B. Gerbardo nostro

nostro: Noverunt daemones Christum in statu exinanitionis fuisse DEI Filium & verum DEVM, non per certitudinem scientia, sed per conjecturam opinionis firma, & magis suspicari quam nosse censendi sunt, ut loquitur Hilarius. Sic idem d) fidei capita omnia eos credere asserit, quod convincantur, ratiocinando utique, tum evidenti rerum experientia, tum per vera miracula pro fidei articulis facta, quae à falsis miraculis optime discernunt. Facile tamen concessero ipsos omni perspicacia ac sagacitate sua nunquam eorum, quae ratiocinando saltem assequuntur, mysteriorum atque operum Divinorum certam atque plenam nancisci notitiam. Et sane ad ipsos inprimis spectare dixero gaudium Salvatoris nostri *) Gloriam dicentis tribuo tibi, Pater Domine caeli & terrae quod haec occultaveris sapientibus & intelligentibus, & revelaris infantibus. Enimvero Pater ita placuit tibi.

*) Luc. X, 21
*) Matth. XI, 25.

- a) Adv. Haereses II, 5. b) In problem. An Christum in statu Exinanit. diabolus pro naturali DEI filio, veroque agnoverit Messia?
c) De fide daemonum p. 31. conf. p. 25. sq. d) Ibid. p. 19.

§. XXVII.

Vti vero nihil est, quod statuere cogat, demsisse DEVM daemonibus ea quae in prima concesserat creatione: sic gravissima e contra obstare videntur rationes, quo minus idem eis postea quidpiam arcanorum suorum revelasse, aut in penitiorem ipsius conspectum & cognitionem eos admisisse credi queat. Equidem posterius illud, quod longe plures inficiabuntur, admittere DEVM in sui propiorem INTUITIONEM daemones, & sine medio his revelare, vel pati ut coram adspiciant in ipso arcana sua consilia, facilius adhuc videtur asseri posse, licet maximae etiam deterrere queant difficultates. Novimus in eo summam aliquando nostram beatitudinem constitutam, quod DEVM simus visuri †) sicut est. Atque recte beatum semper angelorum sanctorum statum colligimus ex eo, quod semper intueri dicantur *) faciem Patris coelestis. At daemonibus, postquam semel beatorum statu exciderunt, neque gustus unquam beatitudinis poterit tribui. Verumtamen nexus non insolubilis videtur intuitionis DEI cum intuentis beatitudine. Maxime naturalis & attemperata spiritibus, sejunctis à corpore, DEI cognitio videtur per visionem & adspectum. Semper autem boni angeli DEVM vident, quia semper eum videre delectantur.

†) I Joh. III, 2.
*) Matth. XIX, 10.

At

†) Job. I, 6.
II, 1. 1 Reg.
XXII, 21. 19.
2 Paral.
XIX, 20. 18.

At ob DEI odium claudunt oculos dæmones, neque volunt semper adspicere, cumque etiam ad se & alia quæcunque extra DEVM à DEO defecerint, non possunt semper adspicere. Quando vero vel metus ut diximus, vel nocendi libido, vel prava curiositas ipsos compulerit sciscitari decreta DEI atque placita, tunc utique ad DEVM intuendum convertunt mentis aciem. Id quod S. Scriptura clare comprobat. Hoc enim est, quod dicit: †) *Venit Satan in medio filiorum DEI, ut staret coram Domino. Exiit spiritus & stetit ad facies Domini.* Auctor *Commentarii in Jobum* qui est in *Operibus Origenis*, multum quidem rhetoricatur a), quod diabolus non possit stare coram DEO, nec in persona venerit, sed consiliis, cogitationibus, desiderio & nequitiae suae meditationibus, quæ à sanctis angelis ad DEVM oblatae fuerint. Gregorius Papa c) ita, ait, *Satan inter angelos in conspectu Domini adfuit, quia vis divina, quæ intuendo penetrat omnia, non se ipsam videntem immundum Spiritum vidit. Quia enim & ipsa, quæ DEVM fugiunt, latere non possunt dum cuncta nuda sunt superno conspectui, Satan adfuit absens presenti. Sicut cæcus, cum in sole consistit, ipse quidem solis radiis perfunditur; sed tamen lumen non videt, quo illustratur. Sed utrisque clara reclamatione litera, quæ cum filiis DEI Satanam, adeoque æque ac illos prope DEVM adstitisse dicit. Et Gregorium ipse Petavius c) fatetur sibi non satisfacere, nam, addit ejusmodi est, quod illic factum esse scribitur, ut non perpetuo continenterque fiat: sed raro & certis temporibus. At conspectui Divino nunquam non expositus est Satan. Neque cæcus est, quod facultatem videndi DEVM nullam habeat residuam, sed quod videre ob malitiam aut non velit aut non possit. Quod vero Auctor *questionum ex V. & N. T.* inter *Athanasii opera* d) comparentium, dubium movet, quod in cælum adscendere non potuerit, unde detrulsum eum Scriptura memoret, istud nec assertum est in Jobi locis. Quod si cælum connotet beatitudinem comparentis in eo, recte idem in terra id factum asserit, non enim beatifica est diabolo visio, cum cælo ita accepto i. e. beatitudine exulet. Coeterum cælum utique adscendit & Divinis se miscet, nam Paulus clare memorat†) *τὸ πνεῦμα τῆς πορνείας ἐν ἐπαγγελίᾳ.* At ratione status dæmonum bene Schletterus e) Intuitivam eorum cognitionem à conspectu*

*) Eph. VI,
12.

judicis

judicis in *hinc* essentia & operatione presentis Ps. CXXXIX, 8 nuncupatam scribit. Quo pertinent B. Macarii verba: si sol hic, qui est creatura, illustrans loca cæno plena, nequicquam ladi-
tur: quanto magis Divinitas, si fuerit cum Satana, nec inquina-
tur nec polluitur? - - - Si vero quis dicat proprium locum habere
Satanam, proprium quoq; DEVM, circumscriptum eum facit, us-
que ad eum locum, ubi habitat nequam. Vti verò Sancti quoque
angeli non omnia vident in DEO, nisi quæ ipse illos videre per-
miserit, sicut in tempore demum cognoverunt mysterium incarna-
tionis Christi à seculis in DEO absconditum, & sicut *Ἀλλὰ τῆς*
ἐκκλησίας ipsis innotescit multivaria DEI sapientia: dæmones mul-
to minus conspiciere amplius DEVM secundum essentiam & volun-
tatem ejus poterunt, quam quousque permiserit. Nunquam ta-
men aliter nisi ut severum ipsis judicem cum tremore & horrore
conspicient, uti & statim exiisse a facie Domini dicuntur. E con- t) Job. I, 12.
trario autem non admittere solum DEVM eosdem, sed & accerse- 11, 7.
re nonnunquam ad videnda decreta sua, probabile est. Certe ex his
constat, non abhorrere à veritate, quod ex intuitione quoque DEI
Theologiam suam acceperint dæmones.

a) Tomo I. p. 379. sqq. & 404. Edit. Grynæi. b) 2 Moral. c. 3. citatus Pe-
savio Theol. Dogmatum de Angelis I, 10, 9. c) l. c. d) Tomo IV.
qvæst. II. e) TraH. Theol. Protheoret. p. 7. citatus Sever. Lintra-
pio in lineam; protheoriz Theol. §. 7. f) Homilia VII. §. 2.

§. XXVIII.

At per media certa REVELARE DEVM dæmonibus quidpiam *An per re-*
mysteriorum Theologorum, id majores fere dissuadent difficulta *velationes*
tes. Non patet, cur DEVS ea quæ ignorant dæmones, & quæ omni- *mediatas?*
bus sibi residuis facultatibus assequi non possunt, manifestare iis
velit. Gratia istud opus est, cujus incapaces sunt nequissimi: Su-
pernaturalis iis erit scientia, non modo quam naturæ rerum creatu-
rum consideratione haurire nequeunt, sed quàm maxime, quam viri-
bus suis naturalibus etiam de his quæ sunt extra mundanorum sphæ-
ram non possunt indagare. Cur vero DEVS perditissimis, adeo super-
naturale quid ut noscant, media concederet? cur spontaneam eo-
rum & malitiosam ignorantiam tollere laboraret? Interpres Consi-
liorum DEI est Filius DEI, qui id officium ab origine mundi
multitariam, postremo ipse coram hominibus assumpto vere humano

Ebr. I, 1.

†) Job. I, 6.
II, 1. 1 Reg.
XXII, 21. 19.
2 Paral.
XXIX, 20. 18.

At ob DEI odium claudunt oculos dæmones, neque volunt semper adspicere, cumque etiam ad se & alia quæcunque extra DEVM à DEO defecerint, non possunt semper adspicere. Quando vero vel metus ut diximus, vel nocendi libido, vel prava curiositas ipsos compulerit sciscitari decreta DEI atque placita, tunc utique ad DEVM intuendum convertunt mentis aciem. Id quod S. Scriptura clare comprobat. Hoc enim est, quod dicit: †) *Venit Satan in medio filiorum DEI, ut staret coram Domino. Exiit spiritus & stetit ad facies Domini.* Auctor *Commentarii in Jobum* qui est in *Operibus Origenis*, multum quidem rhetoricatur a), quod diabolus non possit stare coram DEO, nec in persona venerit, sed consiliis, cogitationibus, desiderio & nequitiae suae meditationibus, quæ à sanctis angelis ad DEVM oblatae fuerint. Gregorius Papa c) ita, ait, *Satan inter angelos in conspectu Domini adfuit, quia vis divina, quæ intuendo penetrat omnia, non se ipsam videntem immundum Spiritum vidit. Quia enim & ipsa, quæ DEVM fugiunt, latere non possunt dum cuncta nuda sunt superno conspectui, Satan adfuit absens presenti. Sicut cæcus, cum in sole consistit, ipse quidem solis radiis perfunditur; sed tamen lumen non videt, quo illustratur. Sed utrisque clara reclamatione litera, quæ cum filiis DEI Satanam, adeoque æque ac illos prope DEVM adstitisse dicit. Et Gregorium ipse Petavius c) fatetur sibi non satisfacere, nam, addit ejusmodi est, quod illic factum esse scribitur, ut non perpetuo continenterque fiat: sed raro & certis temporibus. At conspectui Divino nunquam non expositus est Satan. Neque cæcus est, quod facultatem videndi DEVM nullam habeat residuam, sed quod videre ob malitiam aut non velit aut non possit. Quod vero Auctor *questionum ex V. & N. T.* inter *Athanasii* opera d) comparentium, dubium movet, quod in cælum adscendere non potuerit, unde detrusum eum Scriptura memoret, istud nec assertum est in Jobi locis. Quod si cælum connotet beatitudinem comparentis in eo, recte idem in terra id factum asserit, non enim beatifica est diabolo visio, cum cælo ita accepto i. e. beatitudine exulet. Cæterum cælum utique adscendit & Divinis se miscet, nam Paulus clare memorat†) τὰ πνευματικά τῆς πορνείας ἐν ἐκκεννοίᾳ. At ratione status dæmonum bene Schletterus e) intuitivam eorum cognitionem à conspectu*

*) Eph. VI,
12.

judicis

judicis in *hinc* essentia & operatione presentis Ps. CXXXIX, 8 nuncupatam scribit. Quo pertinent B. Macarii verba: si sol hic, qui est creatura, illustrans loca cæno plena, nequicquam leditur: quanto magis Divinitas, si fuerit cum Satana, nec inquinetur nec polluitur? - - - Si vero quis dicat proprium locum habere Satanam, proprium quoque DEVM, circumscriptum eum facit, usque ad eum locum, ubi habitat nequam. Vti verò Sancti quoque angeli non omnia vident in DEO, nisi quæ ipse illos videre permiserit, sicut in tempore demum cognoverunt mysterium incarnationis Christi à seculis in DEO absconditum, & sicut *Ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας* ipsis innotescit multivaria DEI sapientia: dæmones multo minus conspiciere amplius DEVM secundum essentiam & voluntatem ejus poterunt, quam quousque permiserit. Nunquam tamen aliter nisi ut severum ipsis judicem cum tremore & horrore conspicient, uti & statim exiisse a facie Domini dicuntur. E contrario autem non admittere solum DEVM eosdem, sed & accersere nonnunquam ad videnda decreta sua, probabile est. Certe ex his constat, non abhorrere à veritate, quod ex intuitione quoque DEI Theologiam suam acceperint dæmones.

- a) Tomo I. p. 379. sqq. & 404. Edit. Grynæi. b) 2 Moral. c. 3. citatus Petrus Theol. Dogmatum de Angelis I, 10, 9. c) l. c. d) Tomo IV. quæst. II. e) Traët. Theol. Protheoret. p. 7. citatus Sever. Lintrupio in lineam; protheoria Theol. §. 7. f) Homilia VII. §. 2.

§. XXVIII.

At per media certa REVELARE DEVM dæmonibus quidpiam An per re-
mysteriorum Theologorum, id majores fere dissuadent difficulta velationes
tes. Non patet, cur DEVS ea quæ ignorant dæmones, & quæ omni-
bus sibi residuis facultatibus assequi non possunt, manifestare iis
velit. Gratia istud opus est, cujus incapaces sunt nequissimi: Su-
pernaturalis iis erit scientia, non modo quam naturæ rerum creatarum
consideratione haurire nequeunt, sed quàm maxime, quam viri-
bus suis naturalibus etiam de his quæ sunt extra mundanorum sphæ-
ram non possunt indagare. Cur vero DEVS perditissimis, adeo super-
naturale quid ut noscant, media concederet? cur spontaneam eorum
& malitiosam ignorantiam tollere laboraret? Interpres Consi-
liorum DEI est Filius DEI, qui id officium ab origine mundi
multitariam, postremo ipse coram hominibus assumpto vere humano Ebr. I, 1.

Joh. 1, 18.

Matth. XI,
27.

1 Cor. II, 11.

ore executus est. *Nemo DEVM vidit unquam, unigenitus DEI filius qui in sinu patris est, is nobis annuntiavit: Johannes Baptista testatus est. & ipse Salvator dicit: Nemo novit filium nisi pater, & nemo novit patrem nisi filius, & cui filius voluerit revelare. Quid vero dæmonibus cum CHristo? Quid si hæc ratione hominum saltem dici putes, en clare Paulus ait, quod sicut nemo norit quæ sunt hominis nisi hominis spiritus, ita nullus norit quæ DEI sint, nisi DEI Spiritus. Quod si omnis mediorum revelationis applicatio Sancti Spiritus opus est, quid hæc ad spiritus immundos? Gratosum est & salutiferum Spiritus Sancti ministerium, quid ergo dæmones attinet æternis tenebrarum vinculis ad tartara abjectos? Nec frustra DEVS opus quidpiam suscipit. Nihilominus doctores Ecclesiæ plures tam veteres quam recentiores talem revelationem dæmonibus concedere videntur. Augustinus a) ait innotuisse Dominum dæmonibus per occultissima SIGNA præsentia. B. Quenstedius tribuit b) eis notitiam rerum supernaturalium & ex revelatione haustam. & J. Fr. Meyerus c) ex singulari Divini Numinis revelatione ipsos Theologiam supernaturalem habere asserit, quo ex scriptura is cum aliis refert notitiam mortis Saulis & temporis interitus illius. Ut Quenstedius satanæ ita remotionem sepius protectionis Divinæ à Jobo; ita successum fraudis penes Achabum, revelata notat. Irenæus postquam dixerat d) Filium ab omnibus accipere testimonium, quod vere homo & quod vere DEVS, à Patre, à Spiritu, & ab angelis, ab ipsa creatura, ab hominibus, & ab apostaticis Spiritibus, & ab erroribus, & ab inimico, & novissime ab ipsa morte, subjungit: Omnia autem Filius administrans Patri perficit ab initio usque ad finem, & sine illo nemo potest cognoscere DEVM. Singularis est B. Bucheri sententia e) à Spiritu S. esse notitiam mysteriorum in diabolo. Qui tamen idem non sentit cum Sigvolkio f) DEI Spiritum in diabolis quoque esse propugnante. Licet enim Bucherus quoque veram, Divinam, ac spiritualem rerum spiritualium intelligentiam in diabolo esse dicat, negat tamen salutarem esse, nec nisi in poenam divinitus concessam dicere. Nimirum non statim à gratia & ex gratia est, quanda DEVS malitiosam dæmonum ignorantiam tollit, & eis sublimem rerum spiritualium notitiam certis mediis manifestat. Utique neque minimum opus frustra DEVS suscipit, Omnia nempe in sui facit gloriam. Hanc vero non gratiosis solum promo-*

vet

vet operibus penes homines ; sed & dæmonibus , tum ut Dominus potens mancipiis, præcipiendo, tum ut iustus iudex vinctis , poenam irrogando vel augendo, potest ea quæ ignorant revelare. Sic Augustinus g) innotuit , ait , non sicut angelis sanctis , sed sicut eis terrendis innotescendum fuit , ex quorum tyrannica quodammodo potestate fuerat liberaturus prædestinatos in suum regnum. Et Irenæus h) Dæmones, inquit, videntes filium dicebant : Scimus te, qui es, sanctus DEI, omnibus quidem videntibus & loquentibus filium & Patrem, non autem omnibus credentibus. Oportebat enim veritatem ab omnibus accipere testimonium, ut omnes iuste iudicentur, & ea quæ in Patrem & Filium fides ab omnibus comprobetur, i. e. ab omnibus confirmetur, ab omnibus accipiens testimonium, & à domesticis quoniam & amici : & ab extraneis, quoniam & inimici. Non igitur probari potest Thomas Aquinatis i) assertio, ad gratuitam & eam quæ per gratiam habetur veritatis in Dæmonibus cognitionem referentis, quod de secretis Divinis tantum iis revelatur, quantum oportet. Licet enim pro eo afferri posset, quod gratiam primi articuli, quam nos dicimus, illic indigitarit : Certe à *ἀνθρώποις* gratia illa diceretur primi articuli, quam pro gratia per lapsum amissa dæmones reciperent. Non igitur gratia dici poterit, quod ad ignorantiam levandam DEVS dæmonibus certa quædam revelet, sed iustitiæ potius ac dominii effectum erit. Quamvis etiam ministerio Filii DEVS reveletur dæmonibus juxta Irenæum, quamvis juxta Bucherum à Spiritu S. tribuatur notitia mysteriorum dæmonibus, non tamen gratia est ea, sed imperium, imo iusta ira & severum iudicium. Fateor tamen mihi phrasas illas, cum horridiusculi quidpiam præ se ferant, non videri facile adhibendas. Revelare autem DEVM dæmonibus etiam supernaturalia, utiq; negari non poterit. Ipsa scriptura testatur agnovisse dæmones JESVM Nazarenum, quod CHRISTUS esset. Ipse vero Salvator noster, cum Petrus eum filium DEI vivi confiteretur, hoc, respondebat, caro ac sanguis tibi non revelavit, sed pater meus cælestis. Neque dæmonibus igitur idem mysterium corruptam ipsorum naturam plene revelare potuisse patescit, sed ipsum DEVM in terrorem ipsorum signis quibuscunque illis id manifestasse.

Matth. XVI.
17.

a) De Civit DEI IX, 21. b) System. T. I. p. 454. th. 37. 39. c) In problem. an CHRISTUM in statu exim. diabolus agnoverit. p. 6. d) Adv. Hæreses IV, 14. e) De Notitia literalis & spirit. p. 11. f) T. II. Apocatast. Petersen.

versen. tract. 5. citante Magnif. & S. V. D. Fectio in Coll. ad. Syll. Disp. L. §. 3. f) De C. D. IX, 21. h) Adv. Hæreses IV, 14. i) Summa Theol. P. I. quæst. 64. art. 1.

§. XXIX.

*An per
Scripturam
Sacram?*

VERBUM DEI denique atque S. SCRIPTURAM etiam inter causas Theologiæ dæmonum comparere, jamjam ex supra §. VI dictis constare potest. At qua virtute influant in mentes perditissimas sacra DEI eloquia, id hodie imprimis minus expeditum videtur. Cum ea humanis verbis & literis humanis prolata & consignata sint: ad alias creaturas propriè non videntur spectare. Ipse Origenes, a) *sciendum est, inquit, quosdam ex uno principio delapsos esse in tantam indignitatem & malitiam, ut indigni habiti sint institutione hæc vel eruditione, qua per carnem humanum genus, adjutorio virtutum cælestium, instituitur, atque eruditur, sed è contrario etiam adversarii & repugnantes his qui erudiuntur atque imbuuntur, existant.* Qui tamen passim omnes dæmones etiam reparandos, & statim in hæc proxime sequentibus aliquando restituendos eruditionibus angelicis & sublimioribus statuit. Quod si nec spectat ad dæmones Divinus sermo, qua ille efficaciam quandam eis sui notitiam dabit? Furto igitur & furtivâ solertiâ eos suscipere illam notitiam asserunt magni nominis Theologi. Et vere quidem Augustinus b) ac eleganter, ea quæ de civitate sanctorum & Christo mediatore quandoque dicunt, audita à sanctis prophetis vel angelis, *aliena vera* appellat. Vidimus tamen etiam Divinum sermonem suo modo ad dæmones pertinere. Atque uti per alia media, ita omnino ac quam maxime per verbum DEVS dæmonibus se revelavit. qui & ipsi humano sermone non protoplastos modo, sed & secundum Adamum, & homines nunquam fere non alios aggressi sunt. Initio statim *Protevangelium*, feralis dæmonibus sententia, ipsi serpenti seductori promulgata est Divino sermone. Et salvator noster, cum tentaretur à maligno, suo exemplo docuit omnes sectatores suos adhibere illum *gladium Spiritus* tanquam dæmonibus nec ignotum nec evitandum. Cumq; omnis Divina revelatio in pœnam Satanæ ordinata sit, vix cum libido supplicia sua furandi sæpius incedere potest. Certum saltem DEO invito nihil furto subtrahi posse. Vtunque autem furto sit acquisita dæmonum Theologia, non tamen eo mutare poterunt DEI verbum, quin eam, quam debebat, DEI notitiam ipsis conferat, quod

Gen. III, 15.

Matth. IV, 4.

Eph. VI, 17.

quod vel eorum hinc quoque conceptus horror comprobatur. Duo confert humano intellectui efficacia Divini sermonis, facultatem illum percipiendi, & ipsas *ἐνοίας* Divinæ doctrinæ. Vtrumque opus est gratiosum Sanctissimi Spiritus, ad salutem hominum tendens. Quæ sancti Spiritus intentio cum plane cesset, dum diabolis quædam manifestat, facultatem verbum ad salutem suscipiendi eis tribuere non potest. Facultatem autem capiendi ad terrorem & damnationem nemo illis negat. Deinde dispar facultatum dæmonibus residuarum, & earum quæ hominibus restant, ratio supra §. XXIV clarior evasit. Hinc facultatem novam per verbum intellectui dæmonum accedere, nemo quod sciam asserit. Ipse B. Bucherus c) qui verbis ulterius hic, quam alii, processit, *diabolum ait intellectum per virtutem Divini verbi elevato mysteria quadam intelligere, ut eorum veritatem & auctoritatem Divinam negare non possit, at novas intelligendi vires non accipere.* Nimirum nulla in dæmones, vel minimā ex parte, cadit renovatio. Et hoc est, quod & B. Waltherus dudum dixit: *Fidem demonum tantum historicam Theologi referunt ad generale duntaxat DEI auxilium, quod motione non nisi generali extra Christum is præstat creaturis bonis vel malis.* Hinc diserte B. Christ. Chemnitius e) quod diximus, ait, *Diabolos per naturalem quandam facultatem credere, illud intelleximus de facultate credendi quam habent ex gratia creationis, non autem de objecto credendo, quomodo id ipsum illis innotuerit an per naturam, an per revelationem?* Etenim libenter concedimus quod mysteria gratiæ non ex naturali sagacitate, sed unice ex revelatione verbi cognoscere possint. Revera igitur *ἐνοίας* Divinæ doctrinæ confert dæmonibus DEVS vi verbi sui, non frustra ad ipsos etiam prolati. Jure itaque Summe Venerabilis Præceptor meus, Magnus D. Fechtius f) *Divinam ac Divinitus excitatam* dixit dæmonum notitiam, diserte tamen protestatus, *se non dicere diaboli notitiam Spiritualem, eo sensu quo irrogenitorum notitia spiritualis est, i. e. ex operatione Spiritus Sancti ad hominem convertendum ex DEI intentione tendens, cuius diabolus capax non sit.* Cumque Summe Reverendus Bergensis Abbas D. Breithauptus citra dubium negare nolit hanc virtutem, quam modo vidimus, influere in mentes dæmonum Divina eloquia, non video, cur etiamnum in nuperrimo scripto suo g) *Divinam* dicere veteri

diabolorum notitiam, cum vel ex ipsius hypothefi multo magis ea Divina dicenda fuerit, quam impiorum Theologia. Requirit enim, ut quid vere Divinum sit, ut dicatur tale non à solo objecto ejusque auctoritate, sed ut modus recipiendi etiam ordinationi Divinae sit conformis & spiritalis. Jam de objecto notitiæ diabolicæ non est dubium. Hoc cum DEVS à diabolo recipi velit non nisi cum tremore & horrore, neque dubium esse possit diabolus illud semper cum horrore ineluctabili capere, utique modus recipiendi etiam ordinationi Divinae nunquam non erit conformis. De evangelicè spiritali receptione autem penes dæmones contendere, incongruum esset. Et ex p. a. dictis clarum esse potest, quod in hac quoque revelatione præstat tum Pater, tum Filius, tum Spiritus S. neque eam primi nec tertii articuli gratiam, sed meri imperii & justitiæ Divinae opus esse: Vt igitur adhuc dum immotum stet S. V. D. Fechtii argumentum. *Quaecunque notitia justitiæ divina in diabolo horrorem terroremque excitat, ea est Divinitus excitata.*

a) πρὸς Δεχτῶν I, 6. p. 682. b) De Trinit. IV. 17. c) De Notitia liter. & spiritali, p. 11. d) Harmonia Bibl. ad Jac. II, 19. e) De fide dæmonum p. 38. f) Epistol. Anti-Prædestinat. p. 90. 71. g) Epist. Anti-Pælag. P. II. p. 105. f.

§. XXX.

QUALIS
SIT Theo-
logia dæ-
monum?

Certiores itaque, opitulante Gratiâ Divinâ, de Existentiâ & de Originibus Theologiæ dæmonum, facilius jam perspicere poterimus QUALIS illa deniq; dicenda, sive in se, sive ratione subiecti sui, dæmonum nimirum, sive ratione aliorum tum angelorum sanctorum, tum hominum, tum ipsorum dæmonum consideretur. Id quod tertium ac postremum hic tractandorum caput restat, eâ quâ fieri potest brevitate, adhuc explicandum.

§. XXXI.

An vera?

Scientiam Theologicam constat inferre notitiam veram, firmam certamque, atque vivam. Diabolo vero talem nequaquam tribui posse videtur haud paucis. VERAM notitiam Divinorum mysteriorum ut hominibus impiis, ita multo magis diabolis dene-gandam esse contendit Celeberr. Abbas Bergensis D. Breithauptus. Vrgit imprimis dictum Salvatoris *), veritatem in diabolo esse diserte negantis. Regesserat Theologus de Ecclesia meritissimus, summe Ven. D. Fechtius; a) Quid inde sequitur? In Judæis & in dia-

*) Joh. VIII,
44.

abolo

abolo, cum verbo DEI obnituntur, veritas non est: ergo nec, cum
 verbo DEI non obnituntur? id διαβολοι πιστευουσι οτι θεος εστι,
 Jac. II. 19. Ergo verum hoc non est? Profitentur, Christum esse Fili-
 um DEI Matth. IX, 29 Marc. I, 24. III, 11. inprimis Luc IV, 41. Act.
 XIX, 15. Ergone nec hoc verum est? Anne cum Spiritus S. dicit
 ηδισταυ, τον Χριστον αυτον ειναι: nobis dicere licebit non noverant,
 vel mendaciter noverant? Cumque responderet summe Rev. Abbas b):
 Quam horrendum hoc legenti verba Christi: non est in diabolo veritas?
 notaretque confundi notitiam historicam cum spiritali & vera, quæ
 sit, cujus effectus & redundans inde affectus sit verus seu proprius ve-
 ra cognitionis DEI. addens tamen: Ecquis obsecro Theologorum con-
 cedit, DEVM & Divina apprehendi à diabolo, sicuti sunt? Qui ne po-
 test quidem potentiam passivam obedientialem è verbo admittere ad
 vere cognoscendum: Reposuerat S. V. meus Præceptor c): An vero hor-
 rendum est dicere in diabolo veritatem esse, quando ad Christum dicit:
 Novi quis sis, quoniam tu es Christus Filius DEI? Quumq; monuisset se
 non spiritualemente dixisse diaboli notitiam eo sensu, quo irrogenitorum spiri-
 tualis est, subjunxerat: Quo non obstante verissima est ejus notitia, quia
 cum objecto, quod apprehendit, convenit, à quo veritas cujuslibet cognitio-
 nis unice denominatur. Quo diabolorum notitia adeò vera est, ut dum
 non tantum norant (δαιμόνια πιστευουσι) DEVM esse, sed eundem
 etiam esse peccatorum severum vindicem, ideò intra animum suum
 φριττωσι, horrescant, pœnasque cum Panico metu expectent. Jac. II,
 19. Cur non simili, quo me, modo Apostolum invadit Anti-Pelagi-
 us: horrendum est, legenti verba Christi; non est in diabolo ve-
 ritas, tamen in os magistro contradicere discipulum diabolus credit
 judiciumque divinum extimescit. Et deinde d): Ecquis Theologorum
 non ita concludet: quicumque DEVM apprehendit ut unum & justum,
 is apprehendit DEVM SICUTI EST. Item quicumque Christum con-
 cipit ut DEI filium Marc. V, 7. ut filium altissimi Luc. IV, 41.
 quem Christum esse noverat Act. XIX, 15. miraculorum evidentia
 convictus, ut ait ad locum Jacobi D. Hornejus, is eum apprehendit
 SICUTI EST. Nempe licet non secundum totum esse sui, quod ad seien-
 tiam ut talem non requiritur, vere tamen. Ex quibus, me etiam
 tacente, manifestum est, tum quod, tum quo sensu ve-
 ra sit dæmonum Theologia. Nondum tamen admittere id voluit
 Celeberr.

Celeberr. D. Breithauptus, in postremo suo scripto e)regerens: *Veritati, quam CHristus negat in diabolo esse practicam & affectivam, perversè opponitur objectiva seu historica, quæ sc. objectiva hoc etiam loco predicatur in eo verissima, cum expresse appposito falso illo principio, quod verum unice ab objecto denominetur.* Vbi in meam rem quod spectat, lubens assumo, quod CHristum dicit diabolo practicam saltem & affectivam veritatem negare, quæ sane cum historica ac objectiva non minus male confundetur, quam, ipso antea notante, notitia historica cum spiritali. Vnde vero denominanda sit objectiva veritas nunc non disputabo. Nemo vero, nisi iusto morosior, vitio mihi dabit, si objectivam veritatem Theologiæ illi dæmonum tribuens cum Ven. Præceptore meo, eam monuero me non aliunde quam à solo objecto denominatam indigitare. h. e. quæ notitia diabolorum objecto conveniat, & illud apprehendat intellectus eorum ita sicut est. Et hanc veritatem competere dæmonum Theologiæ, non opus erit pluribus nunc probare. Certe cum ipsi met DEO placuerit dare dæmonibus suorum mysteriorum notitiam, non nisi conformem objectis suis suæque menti concedet. Et tuto asserere possum, minus etiam dæmones repugnare notitiæ illi assumendæ quam homines, vel ex ea ratione, quia non ad salutem sed in pœnam conceditur, non ex gratia sed ex iustitia, iudicio & imperio, cui resisti posse nemo affirmabit. Sicque non restitisse eos scriptura testatur, quod *) cognoverint CHristum, quod manifestare potuerint, quod noverint JESVM illum esse CHristum, quod sciat diabolus se exiguum temporis præstitutum habere, diserte asserens. Vti vidimus eos DEVM secundum essentiam opera ac voluntatem, non modo ut sibi tremendum, sed & ut hominibus, quos contemnunt, quos oderunt, quibus invident, gratiosum, adeoque in tantum, quantum noscant, plane sicut est, cognoscere. Licet nihilominus tenebrarum vinculis constricti maneant, non tantum pravæ voluntatis, horroris item atque tremoris caligine occupati, sed & veram illam notitiam ex propriis deturpare, ac pervertere suis mendaciis laborantes. Ut & hoc sensu veritas non sit in illis. Quam verborum istorum CHristi sententiam Origenes f) præferre videtur, dignum, ait, quæsitum est, quomodo veritas dicatur non esse in diabolo verum tan levi quod nullum dogma verum habet, sed quæcunque op-

*) Marc. I, 34
III, 12, Luc.
IV, 41. A.
poc. XII, 17.

natur,

natur, falsa sunt? an potius quia particeps Christi non est dicentis: Ego sum veritas? & rursum tertio addubatur, annotaturis quibusdam, num dicere oporteat non esse veritatem in eo qui quaecunque mendacium opinatur, etiamsi cum multis veris ipsum opinetur. Vt enim mendacium est quod ex innumeris, quæ valde vera sunt, & uno mendacio contextum: sic in eo qui cum multis veris unum mendacium opinatur, talis est complexio, ut in illo dicamus veritatem non esse. Quæ ratione Alb. Grauerus g) *Dictum Christi* inquit non videtur hoc velle, quod diabolus nullam veritatis cognitionem habeat, sed quod veritatem non profiteatur. Cumq; utique peculium ipsius ac proprium sit mendacium, non male cum *Augustino* h) Theologiam ejus appellabis ALIENA VERA, per quæ fideles DEI, si possit, ad SUA trahat. Utique enim nunquam cessat adversari Divinæ Veritati, & pervertere vias Domini rectas.

a) *Disquisition. de vera rerum sacrarum noticia* p. 167 §. II. b) *Epistol. Anti-Pelag.* P. I. p. 73. 80. c) *Epistol. Anti-Prædestinat.* p. 71. d) p. 77. 78. e) *Epistol. Anti-Pelag.* P. II. p. 107. f) *In Johannem* pag. 319. Ed. Huetii. g) loco alleg. ad §. 24. h) *De Trinitate* IV. 17.

§. XXXII

Ob has ipsas dæmonum tenebras ac insignem malitiam non *An certa?* semper plena certitudine stipatam eorum Theologiam, neque FIR- mum, CERTUM ac dubio carentem circa cognita omnia ASSENSUM iis semper constare, facile concessero. Inde sunt qui coactos illos credere asserunt, quando credunt. Contra quos tamen recte B. Meisnerus a) urget, mentem nature intelligentis per se ferri ad assensum omnis veritatis, & ad illum cogi haud posse. Si ergo demones, arguit, veritatem perspicue vident, certe non inviti, sed liberi, non coacte, sed sponte, ex inclinatione mentis naturali illam apprehendunt & credunt. Addit: hoc quidem concedimus, nonnulla quæ credunt displicere demonibus & ingrata esse, hinc tamen nec coactionem fidei, multo minus absentiam historicæ fidei inferre licebit. Et sic voluntatem eorum dein cogi Christ. Chemnitius b) infert, non quidem violenter sed moraliter, quia nim. per evidentiam luculentam non possunt negare id, quod alias per malitiam obstinatam libenter negarent. Quorum idem explicat dictum Ambrosii c) diabolum per naturam Christum DEVM profiteri asserentis. Quæ eo rectius se habent, cum fundentur ipsius Jacobi auctoritate, qui cum eam ipsam vim Jac. II. 19. notitiæ in voluntatem dæmonum asserat, qua contremescant, sane plenam

plenam persuasionem & convictionem ac certitudinem firmissimam de cognitis DEI rebus tribuit dæmonibus. Nec enim tam stupidi cogitari possunt veteratores spiritus, ut eum exhorrescerent, quem non firmo cum assensu & certissime noscerent Dominum omnipotentiam terribilem, & per omnia severum ipsis iudicem. Patet igitur, solidis etiam ex fundamentis S. V. D. *Fechtium* d) in recentiori illa de Theologia impiorum controversia asseruisse: *Diaboli assensus, cum credit DEVM esse, verissimus assensus est, non falsus & mendax, aut dubius & incertus. Quam validus est assensus, qui Πείνη seu tremorem in animo operatur? perfectissimus igitur & plusquam perfectissimus est assensus.* Regessit quidem D. *Breithauptus* e) non assensum illum verum esse seu proprium vere cognitionis, quippe quæ non efficiat tremorem, sed pacem & gaudium. Nec esse vere indolis, ex qua dicendus sit assensus vere Divinus, seu Divina fide immotus perfectus & perfectissimus, eo sensu ac fine ut huiusmodi notitia & assensus materiales partes & fundamenta sint fiducia salutaris. Hic enim si diabolo assignatur, diabolo cum hominibus quasi una eademque ad salutem via assignatur. Respondit Ven. Præceptor meus f) veram utique cognitionem etiam horrorem efficere, dicente Θεοπνεύς & Davide: cohorrui præ timore DEI caro mea & iudiciis tuis timui mihi Psalm. CXIX, 120. Habere non tantum potentiam obedientialem (quam etiam denegaverat iis S. R. Abbas) ad vere cognoscendum, eos qui juxta *Osiandrum* ad *Jacobi* l.c. certissime sciunt unum esse DEVM, sed actum ipsum cognitionis certissime & immota. Subditi scientiam, quæ novit magistratui obediendum esse, vere indolis, immotam, perfectam & perfectissimam esse, quamquam non obediat sed recalcitret. Eamque ipsam subditis fundamentum esse & partem materiale fiducia in magistratus beneficia ponenda, si notitiam in effectum obedientie deducant, & timoris pœnarumque, si obsequi detrectent. Si subditus ea perpetraverit peccata, que perpetuum carcerem meruerunt, sententia lata, non cessat pristina notitia eaque vera, perfecta, perfectissima: sed cessat fiducia in magistratus clementiam ponenda. Et tum ipsi non amplius una eademque ad salutem via cum reliquis, qui viam sibi ad gratiam non præcluserunt, assignatur. Ex quibus de ratione assensus dæmonum, & certitudine notitiæ eorundem satis patet. Nec asserta illa oppugnavit amplius S. R. *Breithauptus*, in postremo scripto expresse

preſſe dicens g) non negari notitiā diaboli quā talem eſſe certam; deſiderans ſaltem probationem aſſerti, illam eſſe verā indolis ex aſſectu; quod fallaciter deſertum q̄veritur. Ipſe tamen reſpondet ad eam, quæ pro defendendo illo aſſerto allata fuerat, comparationem diaboli cum ſubdito carceri mancipato: in regno mundi penes ejusmodi ſubditum fiducia non eſt pars ejus fidei, quā credit quæ à ſubdito credenda ſunt, an propterea non eſt pars fidei in regno DEI? De quā vero re paulo poſt conſtabit. Quantaunque vero ſit certitudo dæmonum, & quā acerbus ejus effectus iis exiſtat, ut primum tamen ad ſua redeunt mendacia, ſcelera, fraudes, & à facie domini quaſi exeunt, tantum detrahare videntur ſuæ certitudini, quantum mendacia ſua ſatagunt ſtabilire; & nunc ſibi iſtis ſuiſque quaſi ſenſibus diffidere, nunc DEI immutabilitatem & veracitatem ex ſuo ingenio judicare, adeoque de iis, quæ modo cum aſſenſu horrorem incutiente agnoverant, nunc dubia ſibi fingere, ut ſui regni ſtatuta appareant, ceu optant, tanto firmitiora. Vnde non male Theologi, notante etiam J. Fr. Mayero h), damnationem inter cæteras calamitates in corruptione notitiæ intellectus collocant, maximam hinc damnationis diabolos cruciantis partem colligentes, quod plurima quæ norant, ea non ſine animo pendente, incertiſque fluctibus horſum quorſum delato, norint.

- a) *Diff. de Fid. Juſtiſ. nat.* allegata Chriſtiano Chemnitio de fide dæmonum p. 38. b) *l. c.* p. 35. c) *In Luca IV.* d) *Diſquiſit. de veritat. rerum ſacr. not.* p. 170. e) *Epist. Anti-Pelag. P. I.* p. 80. ſqq. f) *Epistol. Anti-Prædeſt.* p. 77. ſqq. g) *Epist. Anti-Pelag. P. II.* pag. 109. h) *An Chriſtum diabolus in ſtatu exim. agnoverit.* p. 13.

§. XXXIII.

VIVA dicitur hominum Theologia inde poſſimum, quod *An viva?* mortem ſpiritualem extingvere ac mortificare, & vitam novam accendere apta ſemper nata exiſtat. Quo ſenſu facile patet dæmonum Theologiam vivam dici non poſſe. Quod Origenes a) ait: Dicat aliquis cauſam, cur homines carnem & ſanguinem induti conſurgere poſſint mutati ad DEVM per CHriſtum, eos vero, qui puriori natura utuntur, incapaces eſſe omnes credendi in ſervatorem, minimeq; obſtupeſcere propter prodigioſas virtutes, quas ipſe fecerit; ab Eccleſia dudum confutatum eſt. Aeternis tenebris victi nullam mutationem, nullum acceſſum ad DEVM; ad tartaream mortem detrufi nullam in ſervatorem fiduciam, nullam vitæ ſpirituſ radi-

Jac. II, 19.

cem concipere possunt. Rectius igitur Augustinus b) *Innotuit, autem, demonibus non per id, quod est vita aeterna & lumen incommutabile, quod illuminat pios, cui videndo per fidem quæ in illo est corda mundantur.* Quamvis enim Jacobus fidem tribuat dæmonibus, manifestum tamen est, eum non tribuere talem, quæ confugiant ad DEVM per Christum, quæ mundentur & mutantur corda vel animi eorum. sed quæ mortua sit, operibus cassa, & à DEO cum horrore potius refugiat. Vtique igitur in regno DEI etiam penes talem subditum, qualis diabolus æternis suppliciis addictus, fiducia non est pars ejus fidei quæ credit, quæ à subdito credenda sunt. Non enim credendum amplius respecto tali à reliquorum consortio civi, DEVM sibi gratiosum, sed saltem, eum justum & terribilem judicem existere. Quantumvis autem dæmonum Theologia *mortua* ipsis existat respectu effectuum gratiæ, non tamen mortua sed quam maxime *operosa* est in producendis justitiæ Divinæ effectis, ad augendam eorum damnationem, & incutiendum induratissimis acerrimum tremoris ac horroris affectum.

a) in Johann. p. 254. b) De Civ. DEI IX, 21.

§ XXXIV.

An perfecta?

Quam PERFECTA denique sit dæmonum Theologia, quæ ex dictis subnasci videtur quæstio, non prolixa indiget excussione. Amplissimam eam esse, ex superioribus manifestum satis existit. Cumque à DEO eam habeant, facile patescit, non posse ei deesse quidquam, quod ex decreto Divino ipsis noscendum sit. Notissima est Augustini b) sententia: *Tantum Dominus demonibus innotuit, quantum voluit: tantum autem voluit, quantum oportuit.* An igitur ad omnia se extendat, quæ nobis in sacro codice revelata sunt, dæmonum Theologia, non ausim determinare. *Circumscripti* sunt citra dubium ne plura noscere queant, quam DEVS ad ipsos pervenire voluerit. B. Dannhauerus b) dicit, si praxis desit, *neminem perfectiorem esse Theologum cacodamone.* Et numquam ac quænam ex S. codice ipsis ignota sint, multo minus determinare vellem. Quando autem vg. Justinus Martyr c) dicit: *damones non ignari predictionum prophetiarum, eas parum intellectas conati sunt per errorem à nostro Christo ad sua figmenta detorquere, non apparet quid male dixerit, & cur non & hodie eorum quorundam verum sensum habere nequeant.* Nimirum quod laudatus sæpius Christ. Chemnitius d) dicit: *optime ex prophetiarum* facta.

sacrarum collatione concludere potuissent, tempore Christi in terris visibilis, Christum esse Messiam *Ἰεσὺν παῖον*, nisi DEVS in commodum & utilitatem generis humani, ut commodius redemptionis mysterium perficeretur, concursum illis generalem denegasset, ut ad multa non attenderent; id & hodie forte in aliis ad commodum ecclesiæ potest obtinere.

a) De C. D. IX, 21. b) *Hedosophia* p. 20. c) *In Apologia* II. operum T. I. p. 163. Edit. J. Langi. d) *De fide dæmonum* p. 25.

§. XXXV.

Qualis jam ista dæmonum Theologia ipsismet ex ista, non *An saluta-*
opus est fusius edisserere, cum toties omnes fere speciminis hujus *ris?*
paginae Divinis Jacobi verbis abunde id indicarint. In primis, dum *Jac. II, 19.*
p. a. num ea *viva* sit disquisivimus, patuit, quantam *efficaciam* in
illis exferat, exacerbantem videlicet tantopere ipsorum damnatio-
nem, terrore ipsos atque tremore perpetuo afficientem. *Moralem* ef-
ficaciam illam Christ. Chemnitius, uti §. XXIII vidimus, statuit.
Siquis tamen & majorem eam ac vi propiori hos effectus producen-
tem dixerit, non refragabor, siquidem penes superbiam & malitiam
induratissimos vis mere moralis vix terrorem aliquem & horrorem
efficere poterit. Dum vero, quo plus DEVM aliis creaturis gra-
tiosum & benignum cernunt, eo plus iræ, odii, furoris, livoris; quo
plus DEVM justum ipsis & severum judicem experiuntur, eo plus
desperationis & blasphemiae concipiunt; id ex accidenti quasi,
per obfirmatam ipsorummet nequitiam & malignitatem, evenire
deprehenditur. Tantum abest, ut SALUTARIS eis quomodocunque
existat hæc illorum Theologia. Origenis hac ex parte & aliorum
quorundam veterum Ecclesiæ Patrum a vero aberrationes, supra pas-
sim notavimus. Quæ quo solidius dudum refutatae sunt, eo gra-
vior est *Petersenii* errorem illum in ecclesiam revocantis lapsus. Et
abunde ex hætenus dictis constare potest eum nullo solido nixum
fundamento dicere a) Quando diabolus post tempus longinquum &
tolerata judicia ad pedes Christi procumbet, & sub caput suum rur-
sus coordinabitur, absorpta in eo & suppressa Divina scintilla, ea-
demque abscondita tamen lux, quæ caligo in ipso effecta fuerat, re-
suscitatur, eique idem in illo statu reversionis in bonum serviet,
quod ipsi in poenam datum fuerat. Quomodo enim procumbent un-
quam ita ad pedes Christi, ut sub eo tanquam capite gratioso coor-

†) Matth.
VIII, 29.
Marc. I, 24.
V, 7. Luc. IV,
34. VIII, 28.

Job. I, 7.
II, 2.

dinentur & reduniantur, quibus adeò nihil est cum Christo? Certe si nullum aliud suppeteret adversus isthoc figmentum argumentum, hoc unum satis ab admittendo hoc errore abstertere posset, quod sine satisfactione Christi & sine meriti ipsius concessione nulla reconciliatio, nulla cum Christo redunitio existit. Cum vero toties diaboli ad eum, quocum tanquam capite redunlendi, exclamarent: †) *Quid nobis tecum? venisti ante tempus nos affligere?* poteratne fieri, quia, si mentiti fuissent dæmones id dicentes, vel semel communis Salvator eos ad saniozem mentem revocaret? Dixisset ne vel semel ad eos: In me spes aut salus vestra, vel: hæc vergent in commodum vestrum, vel: nunc tempus est vestrarum poenarum in tot æonum æones duraturarum, postea vero tempus vestræ salutis & redunitiois? Sed altum de his silentium in scripturis. Neque ergo verum, quod desitura sint aliquando tenebræ ipsorum, neque spes est Theologiam ipsorum iis unquam in bonum cessuram, vel, ut Origenes b) loquitur, *ignem illum qui incendit habiturum aliquid quod & illumnet. restituendosve esse dæmones eruditionibus primo angelicis, tum etiam graduum virtutibus, & sic per singula ad superiora provehendos, usque dum ad ea, quæ sunt invisibilia & æterna perveniant, singulis quibusque cælestium virtutum officiis, quadam eruditione in specie peragrat.* Nihil certe cum Christo, nihil cum DEO salutaris commercii diaboli amplius intercedit. Neque male tributus Origeni commentarius in Jobum c) verba DEI ad Satanam: *Unde tu venis?* explicat: *Unde venis, tu qui tempus non habes, tu qui quietem non exspectas, tu qui resurrectionis memor non es, neque requiem speras.* Cæterum an ex absoluto quodam DEI decreto non salutaris existat dæmonibus hæc eorum Theologia, an ob pervicacem illorum malitiam, tacente Scripturâ non ausim determinare. Cum sponte ipsi & nullo quoquam incitante defecerint, atque inter alios originem servantes rebellarent, justo sane iudicio Divinæ misericordiæ incapaces declarari potuerunt. Certum tamen etiam, diabolos non solum sponte ac nemine instigante lapsos esse, sed & ut verbis Christi Chemnitii d) utar, *etiamnum peccare, non quidem ex natura suæ conditione, adeoque sine sua ipsorum culpa, uti mire absurdus fuit Heracion, qui propterea, ut Origenes e) scribit, diabolum infelicem potius quam vituperabilem dicendum existimavit, sed*

ex destinata malitia, dum sc. uti dictum ex usu liberi sui arbitrii sponte defecerunt: verum etiam in malo penitus sunt confirmati, ita ut ad bonum reverti nec velint nec possint, sed DEVIL tanquam hostem acerrimum odio prosequantur, eundem non invocent, nihilque boni ab eo expectent, uti loquitur Formula Concordiæ.

a) T. I. Apocalypst. Tract. 2. p. 254. b) 5. 3. b) In Exod. Homil. 13. p. 103, πρὸς ἀρχόντων 1. 6. c) pag. 404. d) De fide dæmonum p. 4. e) In Johannem p. 320. Ed. Huetii.

§. XXXVI.

Qualem se hominibus exhibeat ea dæmonum Theologia, facile itidem manifestum est. Quatenus in dæmonibus ea existit, per eorum malitiam, semper laqueus fieri potest hominibus etiam sincere piis. Quapropter, cum utique Satan non propriâ semper specie compareat, sed varii generis apparitionibus, visionibus, oraculis, & per homines quoque optimæ, ut Origenes loquitur, conversationis in publicum prodeat, sedulo cavendum vel ex Johannis monito ne statim credamus cuique spiritui, quantumvis mera Divini sermonis eloquia, miram quoque sanctitatem præ se ferendo, videatur proferre, sed omnia omni tempore ad lydium Verbi scriptura S. revelati lapidem erunt exigenda & examinanda. Quanta enim sit dæmonum scientia Theologica, latis manifestum est. & ipse Spiritus S. nos docet posse illos se in lucis angelos transformare. Et vere ille Doctoris Christianissimi nomine celebris J. Gerson a) In Spiritu mendacii, ait, mille quandoque sunt veritates apertæ, ut in unica latenti falsitate decipiat. In se tamen spectata illa dæmonum Theologia, prout hætenus descripta, à DEO orta, vera illa Divinæ mentis expositio, licet dæmonibus damnifica & horrida existat, ab iisdem ipsis licet ad homines sit prolata, hominibus tamen efficax ad vitam & salutem, nec Spiritus Sancti gratiosâ operatione vacans existit. Non enim temere Megalander Lutherus b) Si vel ipse, ait, veniret diabolus (si tam probus esset, ut facere id posset ac vellet) sed posito me comperire deinceps, diabolum subintrasse in officium, vel passum se in persona viri vocari ad ministerium, & publice in ecclesia evangelizatum esse, baptizasse, Missam, Absolutionem administrasse, idque officium & sacramenta exercuisse & dispensasse tanquam ministrum, secundum mandatum & ordinationem Christi: fatendum tamen esset, vera esse sacramenta, recte auditum Evangelium. Non enim fides nostra in persona fundanda est.

Qualis ea hominibus?

1 Joh. IV, 1.

2. Cor. XI, 14.

a) De

a) *De probatione spirituum* b) *von der Bindelmesse* T. VI. Altenb. p. 107. a.
§. XXXVII.

*Differt à
Theologia
impiorum
hominum.*

Restat, cum dæmonum hanc Theologiam hodie inprimis haud pauci eodem loco cum THEOLOGIA hominum IMPIORUM constituent, nec quicquam alteram ab altera velint differre, ut de hoc etiam paucis dispiciamus. Constat Jacobum non modo fidem Impiorum contendere cum fide dæmonum, sed & Theologicam pravorum scientiam diabolicæ similem *δαμονίαδῃ* appellare. Hinc in prima sua adversus summe Venerabilem Facultatis Theologicæ in hac Alma Seniore dissertatione a) D. Breithauptus diabolicam aliquoties eam & dæmoniacam, neque veram proinde neque Divinam esse propugnavit. Monet tamen in postremo scripto b) *periculose cum diabolis comparari impios* & addit: *Instas, quod ipse Apostolus Jacobus hanc instituat comparationem.* At in comparatione Apostolica nullum periculum esse potest, quia est negativa, negans injustorum esse veram fidem, quia similem notitia diabolicæ. Quando autem, pergit, modus comparandi formatur affirmativus, ita ut cognitio Satane dicatur vera, divina vere, qualis non est, tum securitas inde exoritur, negligiturque necessaria cura agnitionis vere Divine. At quævis neget Jacobus fidem illam justificam existere & salvificam, non ipsum eo negare, veram & Divinam eandem esse, p. a. vidimus. Dum vero similem eam dicit diabolicæ, eo ipso non negativam solum, sed & affirmativam instituit comparationem. Vestigiis igitur hisce insistentes sine periculo & convenientiam & discrepantiam Theologiæ impiorum & dæmoniorum poterimus indagare. Sic SUBJECTA dubio procul existunt *diversissima*, tum naturalibus facultatibus tum prærogativis gratiæ, cujus soli homines capaces sunt, dæmones haudquaquam. Conveniunt tamen, quod utraque intellectu eam capiunt, neutri prærequisita ad noscendum fiduciâ, effectu ejus saltem in voluntatem & facultates reliquas se extendente. MATERIES & objecta utrinque plane eadem existent, nisi forte amplitudine & multitudine differant, semper scilicet Divinæ mentis *ἐν τοῦ πνεύματος*, si alia enim admittant utrobique fuerint, eatenus non Theologia sed *παραισλογία* potius existeret. Pertinet huc tamen *differentia* à B. Schelgwigio notata: quod sc. impius Theologiam suam hauriat ex Scriptura in illius vsum Divinitus ordinata: Diabolus autem, quicquid ex Scriptura norit tanquam ex alienis scriniis ad ipsum non pertinentibus furetur

furetur. EFFICIENTE CAUSA *conveniunt*, quod utrinque Divinitus orta, collata & concessa existat Theologia, utrinque per media Divinitus ordinata sit collata. *Differunt* autem, quod hominibus etiam impiis ex gratia per meritum Christi parta concedatur, dæmonibus ex justo DEI judicio; quod dæmones forte aliis etiam mediis quam homines vel sine omni quoque medio eam accipiant; quod hominibus virtute mediorem resistibili, dæmonibus irresistibili ea conferatur; quod *quicquid ex verbo revelato habeant*, ut eleganter ait B. Neumannus d), *spiritus infernales, id illis non contingat per modum luminis gratiosi, sed fulguris perpetuo terrentis*; quod homines facultatibus à gratiâ concessis, dæmones naturalibus ea apprehendant. Ratione FORMÆ vera utrinque est & menti Divinæ conformis, eo ipso, quia à DEO sive ex gratiâ sive ex justitiâ concessa est Theologia. Quod si cum notitia junctim concipiatur affectus eam producendus, tum *differt* Theologia impij à diabolica. Affectus notitiæ junctus duplex esse potest, amor vel odium, delectatio vel horror. Sed non æque in omni subjecto. Penes diabolum nunquam jungi potest amor vel delectatio. Penes hominem requiritur ut juncta existant & amor & delectatio. Hinc mendax appellatur Johanni notitia impiorum servatione mandatorum DEI non scripta. Nisi enim apud homines requisitus amor junctus sit, ex quo fuit præstita spontaneo spiritu servatio mandatorum, vera non est affectuosa notitia. At apud diabolum non mendax sed vera est, modo horror junctus existat. Etenim fiunt juncti notitiæ affectus ex agnitione & clementiæ & justitiæ Divinæ erga subjectum noscens. Diabolus cum non nisi Divinam in se justitiam noscere possit, veram notitiam habet, si contremiscat. Homo vero quamdiu non utriusque, sc. & justitiæ & bonitatis particeps est, ita tamen ut potiores in se partes clementiæ esse agnoscat, quod fieri nequit nisi operibus testetur grato animo se id agnoscere, non veram sibi que convenientem habet eam notitiam. Sicut enim notitiæ simplicis veritas æstimatur ab objecto, quocum ei convenit, ita affectuosæ veritas æstimatur ex affectu, ei jungi debito. Ita porro Theologia impiorum sine omni affectu, Theologia dæmonum nunquam sine tremore existere potest. Atque in hunc sensum recte B. Spenerus e) dixit *veritates divinas aliter à fidelibus, aliter ab impiis, aliter à diabolis capi, quemadmodum statua marmorea icterico lutea videatur, aliis candidissima*. Nam ut ictericus oculus statuam non nisi aliter ipse affectus cernit, ita diabolum etiam alio saltem cum affectu, horrore nempe, & homo impius cum contemptu, vel cum odio, vel etiam cum horrore quodam noscit, quod fidelis cum gaudio, amore & delectatione conspicit. Quam maxime autem respectu FINIS *differt* impiorum Theologia à dæmoniaca. In diabolo,

verbis

verbis utar summe Vener. D. Fechtli f), Divina & sine formidine certa est notitia, ut eundem Apostasia sua & justi in se DEI iudicii, ceu immoto argumento convincat, in homine autem, ut ad poenitentiam fidemque in Christum adducat. Illustrat hoc simili. Civis ait, ut felicitate civili fruatur, necessarium est, ut primo verissimam legum Reip. habeat notitiam. Secundo ut assensum iisdem praebeat sine ulla formidine verum & immotum, quod iustitia omni modo congruant. Tertio ut fiduciam in Remp. ponat, fore, ut si legibus praestet obsequium summa felicitate civili fruatur. Capitalis vero Reip. hostis (non secus ac diabolus quidam) non minorem aut minus firmam illius ipsius Reip. habet notitiam & assensum, sed eandem interea omnibus modis persequitur - cum hac hostem terreat potius, quam ei felicitatem quamcunque conciliet. Non invenit, quod objiceret D. Breithauptus, nisi g) quod notitia & assensus cum fiducia, si spectetur in externo hoste, non sint partes ad certum quoddam ordinatae, & si essent, nisi unitae, non valerent. Sed quidem fiducia ad hostem nequaquam pertinet. Notitia & assensus vero utique Satanæ in terrorem Divinitus ordinatae sunt partes fidei diabolicæ, & in hunc finem unitae semper atque validae. Sic & alia est differentia, qua ratione finis rerum credendarum differt daemonum Theologia à Theologia impiorum. Quomodo enim, verba sunt ejusdem meritissimi mei Praeceptoris h), assentire potuit diabolus, Christum pro omnibus diabolis natum proq; iis quoque mortuum esse. - Cui vero assentiuntur irrogenitorum pluri- mi, sc. pro se esse natum ac mortuum, & assentiuntur jure meritoq;. Huc pertinet etiam discrepantia à B. Schelguigio notata, qua Theologia impii ad *Allegoriam* Spiritus Sancti pertinet. Quis vero de Theologia diaboli hoc dixerit? Nimirum, quod §, XXXVI diximus, ex accidenti saltem eveniret. EFFECTU igitur ratione hominum, licet concordet Theologia sive in impio homine sive in ipso existat diabolo: suis tamen subjectis effectum praestat perquam differentem. Destituitur utrinq; charitate & operibus sanctis, notante Jacobo, utrinq; omnigenis vitiis & sceleribus obruitur. attamen fides impiorum operibus caret, ad quæ ipsis vires praebet; fides daemonum caret iis, ad quæ vires ipsis nullas suppeditat. Theologia impiorum quandoque etiam cum †) gaudio, quod efficit, juncta est, diabolica non nisi horrorem producit. Olim tamen effectus notitiæ impiorum plane idem erit cum effectus diabolicæ, & quo amplior extiterit Theologica impiorum scientia, eo graviolem iis procreabit damnationem.

Jac. 11, 19.
III, 14. 15.

†) Matth.
III, 20.

a) De vera DEI rerumque sacrarum notitia §. 13. 16. 25 b) Epist. Anti-Pelag. P. II. p. 107. c) In Synopsi contro. Art. II. quest. XI. d) Theol. Aphorist. p. 18. §. 5. e) Muffelthigelliberelustim. Art. II. ch. 10. §. 2. f) Epist. Anti-Prædest. p. 90. sq. g) Epist. Anti-Pelag. P. II. p. 105. h) Epist. Anti-Prædest. p. 85. i) Synops. l. c. p. 13.

§. XXXVIII.

Convenientiam nunc atque *discrepantiam* Theologiæ dæmonum & *Differt à* ejus quæ in ANGELIS SANCTIS & in FIDELIBUS Christi sectatoribus existit, fu- *Theologia* *angelorum,* *fidelium,* *&c.* *us* edifferere supervacaneum esset, cum ex dictis de eo satis nobis queat constare. Curiosiori tamen horum scrutatori ad pleniorē indagatiōnem conducent, quæ de sanctis & angelis & hominibus B. Christ. Chennitius a), & de angelis jam olim S. Augustinus b) eam in rem literis consignata reliquerunt. Dæmonis vero *unius* Theologia ab *alterius* scientiâ sacrorum si discrepet, non nisi amplitudine forte discrepabit.

a) *De fide dæmonum* p. 35. 39. sqq. b) *De Civit. DEI* L. IX, c. 22.

§. XXXIX.

Nobis vero jam, opitulante Divina clementia aperte satis constat, *VSVS PRACTICVS* *hujus doctrinae.* quid de Theologia dæmonum sentiendum, quid ab ea nobis expectandum, vel potius metuendum sit. Cadere scientiam Divinissimam etiam in creaturarum perditissimas, non nunc amplius dubium existet. Ab iplo DEO illa etiam nequissimis illis est concessa, vera est, & plenæ juncta convictiōni, atque tantum abest tamen, ut ipsis ullam procuret salutem, ut potius ex justissimo & sanctissimo DEI decreto tremorem ipsis incutiat & aggravet damnationem. Inde vero manifestius adhuc existit, quid sperandum sit illis, qui Theologiam *δαμονιακήν* possident, hominibus, quam parum ipsis profuturum sit dicere & dixisse: Domine, Domine. quantum graviores & acerbiores ipsi aliquando propterea daturi sint poenas. Tantum abest, ut ex orthodoxa hac & analogiæ fidei conformi doctrina securitas oriatur, & negligatur necessaria cura agnitionis veræ Divinæ. Quinimo efficacissimus illa est stimulus ad sollicitissimum studium, ne frustra nos acceperimus hanc gratiam, utque, dum tempus est gratiæ, digne tantis Divinæ Clementiæ beneficiis incedamus, & ea quæ agnovimus sanctis operibus exequendo, quam longissime nos à dæmonibus distinguamus. Viderint sane, qui ob id ipsum impiis veram Divinorum notitiam denegant, ut habeant, quo se præ aliis efferant, annon scientiam infantem saltem & caritate cassam possideant, caveantque ne in judicium diaboli incidant. Ob id ipsū Summa Sapientia non viliorē impiis, imo ipsis dæmonibus concessit scientiam suorum mysteriorum, quam piis ac fidelibus, ut hi humilitatis suæque indignitatis commonefierent perpetuo, qui nihil habeant quam quod ex gratia acceperint, utque re ipsa igitur vita sancta humillime gratos se exhiberent pro tantis beneficiis, & ex gratiæ semper præsentibus viribus eum timore ac tremore salutem suam operarentur. Haud certe procul abest à blasphemia, qui doctrinam hanc de vera impiorum & dæmonum Theologia

ologia doctrinam dæmoniorum, & noxium patris mendaciorum dogma dicunt. Divinissimæ & originis & utilitatis est. Neque ipsa Impiorum Theologia quantumcunq; diabolicæ similis existit ob caritatis defectum diabolica tamen vel originis vel efficaciam respectu dici potest. Vti vero Theologiam dæmonibus in usum hominum primario concessam vix quisquam asseret: ita ejus tamen consideratio maximam nobis præstat utilitatem. Dum constat quam ampla sit seductorum spirituum Theologia, ut illi spiritualibus se misceant, ut in angelos lucis se & suos apostolos transformare possint, tanto sollicitius cavebimus, ne statim calculum addamus promiscue illis quæ audimus, sed videamus quænam audiamus, non credamus cuique spiritui, sed examinemus accurate Spiritus, num sint ex DEO, & quamvis mille adsint apertæ veritates, unicum tamen latens mendacium patris mendacii evitemus. Habet utiq; sua criteria Divina veritas, quæ malignus suis mendaciis conciliare non potest. Recte pius Macarius a) *Non Charitatem in DEVM aut proximum, non mansuetudinem, non humilitatem, non gaudium, non pacem, non refrenationem cogitationum, non mundi odium, non quietem spiritualem, non desiderium celestium operationum potest dare Satanas, non pravos affectus & voluptates compescere, quæ manifesta sunt opera gratiæ.* Dum tamen umbras horum & simulacra effingit, incautos facile decipit. Tutius ergo est ejusdem Macarii b) consilium: *Stain gradu tuo tardus, examini isthac subjiciens curatissime, quod bonum est amplectens, quod malum rejiciens.* Idq; ad perpetuum & infallibilem S. Scripturæ, memoriâ nunquam relinqvendæ, canonem. Ita eveniet ut in exitium structæ insidiatoris veteratoris serpentis machinæ non modo non obsint, sed & prosint certissime, tum revocando ad diligentiorum Divinorum eloqviorum scrutationem, ad preces, & omnigena fidei exercitia, tum suggerendo etiam memoriæ Divina oracula, quæ forte alias non æq; cito occurrissent, quæ ipse tamen ut falleret mendaciis suis, sponte jam evanescentibus, prætexuerat. Numen vero Benignissimum, cui pro concessis hic etiam gratiosissimis auxiliis grates ago humillimas & immortales, conculet perpetuo & velociter Satanam sub pedes nostros. mihiq; indignissimo etiam elementissime concedat, ut quicquid deinceps, imprimis ex acqvirendis nunc exactius consistendi coelestem veritatem academicis privilegiis, suscepturus sum, non cedat, nisi in ipsius gloriam meiq; & aliorum quorumcunq; salutem, ad perpetuam destructionem regni tenebrarum, detegendas & enervandas fraudes DÆMONUM, & sincere atq; cordate adstruendam veram THEOLOGIAM!

a) *De Patientia & Discretione* c. 13. conf. *Homil.* VII, §. 3. b) *De Pat. & Discret.* l. c. conf. *Homil.* XXXVIII, §. 5.

Krakevitz, Albrecht Joachim von,

Specimen inaug. theol. de theologia daemonum

Rostochium 1715

4 Diss. 2563#Beibd.32

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10949186-5

VD18 14979276-001